Ազգ

Azg

armenian daily

Նոյեմբեր 25
Չորեքշաբթի
1992

օրաթերթ

Բ տարի, թիւ 135 (227)
գինը 2 ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Օդանավային մեծ վթար Չինաստանում

Երեկ երեկոյան օդանավային մեծ վթար պատահեց հարավային Չինաստանում, երբ չինական քաղաքացիական օդանավային ընկերությանը պատկանող Բոինգ 707 օդանավն իր 141 ուղեւորներով վթարի ենթարկվեց եւ ջախջախվեց լեռնային մի շրջանում: Մտավախություն կա, որ բոլոր ուղեւորներն ու անձնակազմը զոհված են:

Ամերիկյան զորքը հեռացավ Ֆիլիպիններից

Գրեթե մեկ դար տեւած ամերիկյան ռազմական ներկայությունը Ֆիլիպիններում վերջ գտավ երեկ, երբ վերջին անգամ Մ. Նահանգների դրոշը վայր առնվեց Սյուբիկ Բեյս ծովային ռազմակայանում եւ փոխարենը բարձրացվեց տեղականը: Ֆիլիպինյան խորհրդարանն անցյալ տարի որոշել էր, հակառակ կառավարության ընդդիմությանը, չվերանորոգել ամերիկյան ծովուժի ներկայության պայմանագիրը:

ԼՂՀ

Տեր-Պետրոսյանին հրավիրում են Ստեփանակերտ

Նոյեմբերի 24-ին ԼՂՀ ԳԽ նախագահությունը հանդես է եկել ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին ուղղված դիմումով, որտեղ մասնավորապես ասվում է. «Մեծարգո նախագահ: ԼՂՀ-ի եւ ՀՀ-ի միջեւ Երեւանում սկսված երկխոսության օգտակարությունը խոսում է այն շարունակելու անհրաժեշտության մասին: Օրեցօր վատացող իրավիճակի պայմաններում պատիվ ունենք ձեզ հրավիրել ԼՂՀ-ի մայրաքաղաք Ստեփանակերտ` օգտակար եւ կոնկրետ երկխոսություն անցկացնելու համար: Մեր հրավերը ընդունելու դեպքում խնդրում ենք տեղեկացնել Ձեր գալստյան հնարավոր ժամկետի մասին»: ■

Թեժ կետ

Չկան ներկայացուցիչ Աբխազիա

Երեկ կայացած մամուլի ասուլիսում ԱԺՄ պատգամավորական խմբի անդամներն անդրադարձան աբխազահայության վիճակին: Թեեւ Շավարշ Քոչարյանի ասելով արդեն երրորդ պատգամավորական պատվիրակությունն է վերադարձել Աբխազիայից ու Վրաստանից, սակայն այնտեղի հայության վիճակը մնացել է գաղտնի: Աբխազների կողմից հայերի նկատմամբ բռնություն չկա, բայց վրացիների կողմից նման փաստեր արձանագրվել են: Սուխումի մոտ գտնվող հայկական Աչադարա գյուղն ամբողջությամբ վառվել է: Բացի Վերին Էշերա գյուղից, որը հայկական է եւ ընկած է աբխազա-վրացական հակամարտության բախտորոշ կենտրոնում, ամբողջությամբ գնդակոծվել է Գագրայի Կոլխիդա հայաբնակ արվարձանը: Հայկական զոհերի մասին առայժմ ճշգրիտ տեղեկություններ չկան: Ո՞րն է ներկա կացության մեջ հայ պատգամավորների պահանջը: Նրանք Հայաստանի կառավարությունից պահանջում են ներկայացուցիչ ուղարկել Աբխազիա, թեկուզ Սուխում եւ Աղլեր քաղաքներում զբաղվելու հայ ազգաբնակչության ու փախստականների հարցերով: Ու թեեւ աբխազական ղեկավարությունը պատրաստակամություն է հայտնել, բայց վրացական կողմը դեմ չլինելով հանդերձ ձգձգում է այդ ընթացքը:

Պատգամավորների կարծիքով, մինչ այդ Հայաստանը կոնֆլիկտի գոտի պետք է ուղարկի նաեւ Կարմիր խաչի ներկայացուցիչներին:

Դավիթ Վարդանյանը նշեց, որ մեր կառավարության ներկայացուցչի Սուխումում չգտնվելու պատճառով նոյեմբերի 19-ին ուղարկված նավը, որը պետք է տեղափոխեր հայ փախստականներին, վրացիների կողմից ահաբեկվել է եւ ետ վերադարձել: *«Հայաստանը պետք է թիկունք կանգնի իր հայրենակիցներին, բացելով այնտեղ ներկայացուցչություններ»,* հայտարարեցին պատգամավորները: ■

Ճակատ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ. ԶՈՀՎԵԼ ԵՆ 5, ՎԻՐԱՎՈՐՎԵԼ 10 ՀՈԳԻ

Չլդրանի մոտ լռեցվել է թշնամու 4 կրակակետ

Ինչպես Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից **Վահրամ Աղաջանյանը**, երեկ առավոտյան Աղդամի շրջանում տեղակայված կրակակետերից հեռահար թնդանոթներից կրկին հրետակոծվել են Ստեփանակերտի բնակելի թաղամասերը: Ըստ նախնական տվյալների, զոհվել են 5 եւ վիրավորվել 10 խաղաղ բնակիչներ: Կան զգալի ավերածություններ: Հայկական կազմավորումները միջոցներ են ձեռնարկում բշնամու կրակակետերը լռեցնելու ուղղությամբ: Ըստ «Սնարք» գործակալության, Ստեփանակերտում հրետակոծության հետեւանքով զոհվածներից մեկը հնգամյա երեխա է:

Ինչպես հաղորդում է Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալությունը, Մարտակերտի շրջանի Չլդրան գյուղի ուղղությամբ դիրքային մարտերը շարունակվում են: Նոյեմբերի լույս 24-ի գիշերը ադրբեջանական կազմավորումներն այստեղ ուժգին հրետակոծության են ենթարկել հայկական պաշտպանական դիրքերը: Պատասխան կրակի շնորհիվ ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերին հաջողվել է լռեցնել թշնամու 4 կրակակետ:

«Սնարք» գործակալությունը տեղեկացնում է, թե Լաչինի մարդասիրական միջանցքի հյուսիսային մասնատվածներում հայկական կազմավորումներին հաջողվել է չեզոքացնել մարտավարական կարեւոր նշանակություն ունեցող Խիրմանասար տեղամասին: Ինչ վերաբերում է միջանցքի հարավային մասնատվածներին, որտեղ նոյեմբերի 23-ին երեկոյան ադրբեջանական կազմավորումները փորձել էին գրավել Ղուբաթլիի շրջանի Գյուլեբիրդ գյուղի ուղղությամբ, ըստ Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալության, հայկական կազմավորումներին հաջողվել է նախ կասեցնել գրոհը, ապա անցնել հակահարձակման եւ գրավել բարձունքը, որտեղից հրետակոծվում էր Լաչինի միջանցքը: Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան:

Երեկ հրետակոծվել է նաեւ Հադրութի շրջանի Էդիլլու գյուղը: Զոհեր եւ վիրավորներ չեն եղել: ■

Խփվել է ադրբեջանական բանակի հերթական ինքնաթիռը

«Նոյյան տապան» գործակալության թղթակիցը Ստեփանակերտից հաղորդում է, թե երեկ ադրբեջանական օդուժը հերթական անգամ սխալմամբ ռմբակոծել է սեփական բնակավայրերը` ռումբեր նետելով Ֆիզուլի շրջկենտրոնի վրա: Ըստ եղած տվյալների կան զոհեր եւ ավերածություններ:

Միաժամանակ մեր թղթակից **Վահրամ Աղաջանյանը** Ղարաբաղից հաղորդում է, թե ըստ չստուգված տվյալների երեկ Շուշիի շրջանի Շրլան գյուղի մերձակայքում խփվել է ադրբեջանական օդուժի հերթական ռազմական ինքնաթիռը: Այս լուրն ավելի ուշ ճշտվեց «Սնարք» գործակալության կողմից, որը վկայակոչելով ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի շտաբից ստացված տեղեկությունները հաղորդում է, թե Ստեփանակերտի երկնքում հայտնված ռազմական ինքնաթիռն առանց դատարկելու իր մահաբեր բեռն արժանացավ ադրբեջանական նախորդ 12 ռազմական ինքնաթիռների ճակատագրին` իր վախճանը գտնելով Ղարաբաղում: ■

Կրակի տակ դարձյալ հարավը

Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում իրավիճակը շարունակվում է մնալ լարված: Հատկապես անկայուն է վիճակը Հայաստանի հարավային շրջաններում, որտեղ ադրբեջանական կազմավորումները չեն դադարեցնում հայկական խաղաղ բնակավայրերի եւ պաշտպանական դիրքերի գնդակոծություններն ու հրետակոծությունները:

Ինչպես տեղեկացնում է «Նոյյան տապան» գործակալությունը, նոյեմբերի 23-ին Ադրբեջանի Զանգելանի շրջանի տարածքից հրետակոծվել են Կապան շրջկենտրոնն ու շրջանի Սյունիք, Ճակատեն եւ Գեղանուշ գյուղերը: Կապանում երեք հոգի վիրավորվել է: Հրետակոծությունը շարունակվել է մինչեւ երեկ առավոտ: Թշնամին օգտագործել է զենքի տարբեր տեսակներ, այդ թվում «Գրադ» կայանքներ: Հայկական սահմանապահ ուժերը ստիպված են եղել դիմել պատասխան գործողությունների: Հայկական կողմից տուժածներ չկան:

Ինչպես հայտնում են Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունից, նոյեմբերի 23-ին կարճատեւ գնդակոծության են ենթարկվել նաեւ Եղեգնաձորի շրջանի Խաչիկ գյուղի հայկական պաշտպանական դիրքերը: Տուժածներ չկան: Նախորդ գիշեր Ադրբեջանի Թոուզի շրջանի տարածքից գնդակոծվել են Տավուշի շրջանի Պառավաքար եւ Ներքին Կարմիրաղբյուր գյուղերը: Այստեղ նույնպես հայկական ուժերը ստիպված են եղել պատասխան կրակ բացել: Հայկական կողմից տուժածներ չկան: ■

Մի՞թե

Էլչիբեյն սպառնում է ահաբեկչությամբ

Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի շրջակա միջավայրի պահպանության հանձնաժողովի գլխավոր փորձագետ Վիկտորիա Տեր-Նիկողոսյանը «Նոյյան տապան»ի թղթակցին հաղորդեց, թե իր ունեցած տեղեկության համաձայն Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը վերջերս կայացած խորհրդարանի փակ նիստում հայտարարել է, որ *«երբ Հայաստանը շարունակի այժմյան քաղաքականությունը Ղարաբաղի հանդեպ, ապա Ադրբեջանը կպայթեցնի հայկական ատոմակայանը: Իսկ երբ Ռուսաստանը շարունակի հայամետ քաղաքականությունը, ապա Ադրբեջանի ահաբեկչական կազմակերպությունները կպայթեցնեն մետրոյի երկու կայարան Մոսկվայում եւ Սանկտ-Պետերբուրգում»:* Ի պատասխան այդ հայտարարության, հանձնաժողովը գրել է եւ աշխարհի բոլոր երկրներ ուղարկել մի հայտարարություն, ուր հիշեցվում է, որ բնապահպանական վտանգի ներքո շրջան են մտնում Ադրբեջանը, Թուրքիան, Իրանը, Վրաստանը, ինչպես նաեւ Կասպից ծովի ավազանը, որն ընդգրկում է Թուրքմենստանի, Ղազախստանի եւ Ռուսաստանի տարածքները: Հայտարարության մեջ նշվում է նաեւ, որ հարեւան պետությունների թույլտվությամբ Ադրբեջանը շարունակում է խաթարել Հայաստանի տնտեսական շրջափակումը, ինչը կստիպի Հայաստանին նորից շահագործել ատոմակայանը: *«Այդ ժամանակ Հայաստանը բնապահպանական ռումբ կդառնա շրջանի համար»:* ■

ՊԱՐԳԵՎ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. «ԿՈՎԿԱՍԻ ՄՈՒՍՈՒԼՄԱՆՆԵՐԻ ՂԵԿԱՎԱՐԸ ՍԽԱԼ ԿԱՐԾԻՔ ՈՒՆԻ»

«Կովկասի մուսուլմանների ղեկավարը սխալ կարծիք ունի: Ըստ երեւույթին նրան մոլորության մեջ են գցել», ասաց Արցախի թեմի առաջնորդ Պարգեւ եպիսկոպոսը, մեկնաբանելով «Սնարք»ի թղթակցի խնդրանքով Կովկասի մուսուլմանների հոգեւոր վարչության նախագահ Շեյխ-ուլ Իսլամ Ալլահ-Շուքյուր Փաշազադեի հայտարարությունը ղարաբաղյան կոնֆլիկտում Հայ եկեղեցու դերի մասին:

«Հայ եկեղեցու առաքելությունն եղել եւ մնում է խաղաղության եւ սիրո քարոզչությունը, որի հիմքում ընկած են հավատն ու հույսը, ասաց Պարգեւ եպիսկոպոսը: *Այն երբեք չի կամեցել ոչ պատերազմ, ոչ էլ արյուն, այլ միայն մարդասիրական օգնություն է ցուցաբերել եւ ավետարան է քարոզել»:*

Ինչ վերաբերում է նրան, թե իբր Հայ եկեղեցին օրհնել է իր հայրենակիցների ագրեսիվ ներտումները, արքազանն ասաց, թե լավ կլիներ, երբ Փաշազադեն սկզբից տեսներ իր հայրենակիցների կողմից ավերված Լեռնային Ղարաբաղի Գանձասար եւ Ամարաս քրիստոնեական տաճարները, զոհված հոգեւորականների գերեզմանները եւ միայն հետո եզրակացություններ աներ Հայ եկեղեցու դերի վերաբերյալ: ■

Միջազգային

Բենազիր Բհուտոն պայքարը շարունակում է գնացքով

Պակիստանի նախկին վարչապետուհի եւ ընդդիմադիր ժողովրդի կուսակցության պարագլուխ Բենազիր Ալի Բհուտոն օդանավով տեղափոխման արգելքից հետո վարչապետ Նաուազ Շարիֆի իշխանության դեմ պայքարն այժմ շարունակում է գնացքով: Երեկ նա Քորաչիում էր, որտեղից գնացքը կեսօրին շարժվեց դեպի Լահոր, ճանապարհին կանգ առնելով տարբեր բնակավայրերում, որտեղ բազմահազար պակիստանցիներ էին հավաքվել լսելու նրան: Հանդիպած բոլոր քաղաքների կայարաններում Բենազիր Բհուտոն հենց գնացքից խոսում էր ժողովրդի հետ, վերջում խնդրելով ցրվել խաղաղորեն, ինչը եւ կատարվում էր: Վարչապետ Շարիֆը հայտարարել է, թե պայքարի նման ձեւը թույլ է տրվելու այնքան ժամանակ, որքան այն խաղաղ է:

OPEL-ը 60 հազար է փոխանցում հանուն թուրքերի

Նախորդ օրը Համբուրգի մոտ թուրքերի բնակված շենքի վրա արձակված հրձիգ ռումբի հեղինակներին գտնելու հույսով գերմանական հայտնի ավտոինժեներական ֆիրմաներից OPEL-ը երեկ 60 հազար դոլլար խոստացավ բոլոր նրանց, ովքեր ստույգ տեղեկություն կտան այդ մասին: Բեռլինում եւ այլ քաղաքներում երեկ շարունակվեցին հազարավոր մարդկանց բողոքի երթերը աջ ծայրահեղականների դեմ, «Դուրս նացիստներին» կարգախոսի տակ: Բեռլինի արվարձաններից Քրենզբերգում նախորդ օրը ծախկողմյան գերմանացիների մի մեծ խումբ համատեղ ցույց էր կազմակերպել թուրք աշխատավորների հետ:

Սոմալի. Ընկղմվեց օգնություն փոխադրող նավը

Մոգադիշոյի հյուսիսային շրջանից, որը գտնվում է ընդդիմադիրների վերահսկողության տակ, երեկ թնդանոթային կրակ բացվեց ՄԱԿ-ի կողմից վարձված մի նավի վրա, որ մարդասիրական օգնություն էր փոխադրում այդ երկրի սովահարներին: Առաջացած հրդեհի հետեւանքով նավն ընկղմվեց, սակայն մինչեւ գիշեր ստույգ տեղեկություն չհրապարակվեց հնարավոր զոհերի մասին: Նախորդ օրը հակաօդային հրթիռներով զինված մի խումբ երիտասարդներ Սոմալիի հարավային Քիսմայո օդանավակայանում կանգնեցրել էին դարձյալ ՄԱԿ-ի օգնությունը բերած մի ինքնաթիռ ու կողոպտել այն, իսկ երեխաների պաշտպանության միջազգային կազմակերպության ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կամավորներին ծեծել էին հենց մայրաքաղաքում:

Թունավոր թափոններ Չեռնոգորիայի ծովափին

Շրջակա միջավայրի պաշտպանությունը հսկող միջազգային կազմակերպություններն ահազանգ հնչեցին, որ օգտվելով Հարավսլավիայում տիրող իրավիճակից, օտարերկրյա տարբեր ֆիրմաներ վերջին ամիսներին հազարավոր տոննա թունավոր թափոններ են ափ են լցրել Չեռնոգորիայի ծովափին: Ըստ մասնագետների, այդ բոլորի հետեւանքով վտանգված է Դանուբ գետի ամբողջ ավազանը: ■

digitised by A.R.A.R.@

Պետական

Բռնագաղթածների արտօրինի զբաղեցրած բնակարանների տնօրինման կարգը

ՀՀ կառավարության լրատվական ծառայությունից երեկ ստացանք հետեւյալ երկու տեղեկությունները.

Ելնելով փախստականներին ժամանակավոր կացարաններով ապահովելու անհրաժեշտությունից եւ հաշվի առնելով փախստականների հարցերի պետական վարչության ու պատգամավորների Երեւանի քաղաքային խորհրդի գործադիր կոմիտեի միջնորդությունը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ պատգամավորների շրջանային եւ քաղաքային խորհուրդների գործադիր կոմիտեներին հանձնարարված է՝

– մինչեւ 1992 թվականի հունվարի 1-ը ապօրինի զբաղեցված բնակարաններից փախստականներին վտարելու վերաբերյալ ժողովրդական դատարաններ եւ դատախազություն հայց ներկայացնել միայն նրանց այլ ժամանակավոր կացարաններ հատկացնելուց հետո, իսկ շինարարական կոոպերատիվների փայատեր հանդիսացող փախստականներին այդ շենքերի շահագործման հանձնումից հետո.

– փախստականների ապօրինի զբաղեցրած բնակարաններն այլ քաղաքացիների հատկացնելու վերաբերյալ որոշումներ չընդունել եւ այդ բնակարանների համար օրդերներ չտալ մինչեւ պատգամավորների համապատասխան խորհուրդների գործադիր կոմիտեների եւ փախստականների հարցերի պետական վարչության կողմից նրանց այլ բնակարան, կացարան հատկացնելու կամ բնակության այլ վայրեր տեղափոխելու հարցի լուծումը.

– եռամսյա ժամկետում լուծել այն փախստականներին ժամանակավոր կացարաններ հատկացնելու հարցը, որոնց ապօրինի զբաղեցրած բնակարաններից ազատելու վերաբերյալ կան դատարանի վճիռներ եւ դատախազի սանկցիաներ.

– ելնելով ստեղծված իրավիճակից, ձեռնպահ մնալ փախստականների կողմից ապօրինի զբաղեցված ժամանակավոր բնակության համար պիտանի շենքերն ու շինությունները, ինչպես նաեւ կիսանկուղային հարկերի բնակարաններն այլ նպատակներով օգտագործելուց:

Հացահատիկի ձեռքբերման եւ ներմուծման լրացուցիչ միջոցառումներ

Բնակչության հացամատակարարումը բարելավելու նպատակով եւ հաշվի առնելով հանրապետություն հացահատիկ ներմուծելու վերաբերյալ Երեւանի պետական համալսարանի երիտասարդական կոմսոմոլության ֆոնդի առաջարկության տնտեսական արդյունավետությունը, ՀՀ կառավարության որոշմամբ հիշյալ ֆոնդին հանձնարարվել է պայմանագիր կնքել ամերիկա-իռլանդական ներդրումների եւ համակարգման «Կենտրոն» խմբի ԱՄՀ երկրներում ներկայացուցիչ «Ա. Ռամտեկ» ՍՊԸ («A. Ramtech» LTD) կազմակերպության հետ ապրանքափոխանակության կարգով հանրապետություն հացահատիկ ներմուծելու մասին հետեւյալ պայմաններով. ներմուծել առնվազն 100 հազար տոննա հացահատիկ, արդյունաբերական այլ ապրանքներ:

Աճել է Հայաստանի պետբյուջեի դեֆիցիտը: Ֆինանսների նախարարության տվյալներով, հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ այն կազմել է 2034,0 մլն. ռուբլի, այսինքն՝ սեպտեմբերի 1-ի համեմատությամբ աճել է 920,2 մլն. ռուբլով: Այս տարվա հունվար-հոկտեմբերին հանրապետությունում դրամական շրջանառությունը կազմել է 8499,9 մլն. ռուբլի, անցյալ տարվա նույն ժամանակահատվածի 1729,6 մլն. ռուբլու դիմաց: ■

Տնտեսական

ՀԱՅ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ. ՄԻՆՉ 1993 Թ. ՄԱՅԻՍ

Երեկ ավարտվեց հայ էներգետիկների առաջին միջազգային համաժողովը, որն ըստ մասնակիցների կարծիքի, բավականին արդյունավետ անցավ: Համաժողովն ընդունեց որոշման նախագիծ, որտեղ արտացոլված են նոր ազգային էներգետիկական քաղաքականության ուղղությունները: Ծրագրի նպատակները ժամանակային առումով բաժանված են երեք փուլի՝ կարճաժամկետ (1992-93 թթ.)՝ գոյատեւման ապահովում, միջին (1993-97 թթ.)՝ էներգետիկ ոլորտի կայունացում, շուկայի ձեւավորում, երկարաժամկետ (1998-2010 թթ.)՝ էներգետիկայի բնականոն զարգացում, գիտատեխնիկական առաջընթաց:

Որոշման մեջ նախատեսվում է էներգախնայողության կոնկրետ քաղաքականություն իրագործելու միջոցով 2005 թ.՝ հասնել 3,5 մլն. տոննա պայմանական վառելիքի տնտեսման, այլընտրանքային էներգետիկայի կշռամասը 2005 թ. հասցնել առնվազն 7-10 տոկոսի, 1994 թ. ավարտել Հրազդանի ՊՇԷԿ-ի 300 մվտ հզորությամբ 5-րդ բլոկի շինարարությունը, միաժամանակ մինչեւ 2000 թ. կառուցել եւ շահագործել 165 մՎտ ընդհանուր հզորությամբ հէկեր, վերակառուցել Երեւանի ջէկը եւ այլն:

Համաժողովի գլխավոր որոշումը հայկական ատոմակայանի վերագործարկման որոշումն էր, որի համար նախապայմաններ են դրված ֆինանսավորման իրականացում, ռիսկի անկանխակալ գնահատում, շահագործման անվտանգության բարձրացման միջոցառումների մշակում, թափոնների ճակատագրի եւ անձնակազմի վերապատրաստման հարցերի լուծում:

Վառելիքաէներգետիկ համալիրում ծրագրվում է հիմնել ներմուծման եւ իրացման բաժնետիրական մենաշնորհային ընկերություն (պետական բաժնեմասը 51 տոկոս), զազամատակարարումից զուրկ բնակավայրերում անցնել շաքարական դարբերությամբ մատակարարման, մասնակցել Ռուսաստանի «Գազպրոմ» միավորմանը, դիմել միջազգային մարմիններին ՀՀ-ի վառելիքամատակարարման ու տրանզիտ իրավունքները պաշտպանելու նպատակով, վերակառուցել գազաքաշխիչ ցանցերը:

Ընդերքի պաշարների կապակցությամբ համաժողովը եզրակացրեց, որ մինչեւ այժմ հետախուզված ածխի պաշարները տեղական նշանակության են եւ ճգնաժամից ելք չեն, սակայն հանքավայրերի հայտնաբերման հեռանկարներ կան:

Համաժողովի արդյունքների եւ նրանցից ակնկալիքների մասին ավելի մանրամասն խոսվեց համաժողովի ավարտից հետո կազմակերպված մամուլի ասուլիսում:

Ասուլիսի քննարկման հիմնական առարկան ատոմակայանն էր: Վառելիքի եւ էներգետիկայի նախարարության պատասխանատու անձինք, հրավիրված մասնագետները, կայանի տնօրենը համոզված պնդում էին, որ իրավիճակից միակ ելքն ատոմակայանն է, որի վերագործարկման հարցը հասունացած է եւ անհետաձգելի: Մեր այն հարցին, թե ատոմակայանի ճակատագրի հարցը վճռված է (կամ վճռվելու է) իշխանությունների կողմից, ուստի ի՞նչ իմաստ ունեին կազմակերպված քննարկումները, էներգետիկայի նախարար պրն. Թաշչյանը պատասխանեց. *«Այո, ի վերջո վճիռը իշխանությունը պիտի կայացնի, սակայն հարցի տեխնիկական կողմը մասնագետները պարտավոր են ամենայն մանրամասնությամբ ներկայացնել նրանց, անպայման մեկնաբանելով ռիսկի աստիճանը, վտանգների հավանականության չափը եւ այլն: Հարցի տեխնիկական կողմը լիովին պատկերացնելու դեպքում միայն վճիռը կլինի օբյեկտիվ գիտակցված»:*

Էներգետիկների երկրորդ միջազգային համաժողովը կհրավիրվի 1993 թ. մայիսին, որտեղ կքննարկվեն առաջին համաժողովի արդյունքներն ու կարվեն համապատասխան հետեւություններ:

ԱՐՄԻՆԵ ՕՀԱՆՅԱՆ

Այս մասին տես նաեւ ♦ 5

ԱԳՆ

Դեսպանությունները կօգնեն դուրս գալ լրատվական շրջափակումից

Հայաստանի Հանրապետությունն արդեն դիվանագիտական հարաբերություններ է հաստատել 105 երկրների հետ, այսպես հայտարարեց երեկ լրագրողների հետ կայացած մամուլի ասուլիսում արտգործնախարարության ներկայացուցչությունների բաժնի վարիչ Էդուարդ Խոջայանը:

Պրն. Խոջայանը նշեց, որ մինչեւ այսօր Հայաստանի նախագահին հավատարմագրեր են հանձնել 13 երկրների արտակարգ եւ լիազոր դեսպաններ: Այժմ լիարժեք գործում են Ֆրանսիայի եւ Ռուսաստանի դեսպանությունները, ԱՄՆ-ի, Իրանի, Չինաստանի եւ Գերմանիայի դեսպանությունները գործում են ժամանակավոր հավատարմատարների մակարդակով: Համատեղման կարգով են աշխատում նաեւ Մոսկվայում գտնվող Մեծ Բրիտանիայի, Ավստրալիայի, Ավստրիայի, Շվեդիայի, Նիդեռլանդների, Կանադայի, Իտալիայի եւ Կիեւում գտնվող Դանիայի դեսպանությունները:

Արդեն լուծվել է ԱՄՆ-ին, Ֆրանսիային, Չինաստանին, Հունաստանին եւ ՄԱԿ-ի ներկայացուցչությանը շենքեր տրամադրելու հարցը: Անդրադառնալով արտասահմանում գործող Հայաստանի Հանրապետության դեսպանատներին, պրն. Խոջայանը նշեց, որ արդեն դեսպանատներ կան ԱՄՆ-ում, Մեծ Բրիտանիայում, Իրանում, ՄԱԿ-ում, Սիրիա եւ Ֆրանսիա են ուղարկվել ժամանակավոր հավատարմատարներ:

Այն հարցին, թե Հայաստանը Ռուսաստանում ե՞րբ կբացի իր դեսպանատունը, պրն. Խոջայանը դժվարացավ պատասխանել: Փոխարենը նա նշեց Ռուսաստանի դեսպանի ակտիվ գործունեությունը Հայաստանում:

Վերջում կարեւորելով դեսպանություններ բացելու աշխատանքը, պրն. Խոջայանը հայտարարեց, թե դրանք կօգնեն Հայաստանին դուրս գալ լրատվական շրջափակումից: ■

Ադրբեջան

Միտրոպոլիտ Գաղեոնի կոչը

Նոյեմբերի 23-ին Բաքվում կայացած Կովկասի հոգեւոր առաջնորդների կոնֆերանսում ռուսական ուղղափառ եկեղեցու Ստավրոպոլի եւ Բաքվի եպիսկոպոսության առաջնորդ միտրոպոլիտ Գաղեոնը Կովկասի հոգեւոր առաջնորդներին ռուսական հոտին հովանավորելու կոչ արեց: Գաղեոնը հայտարարեց, թե «տարբեր կուսակցություններ եւ քաղաքական խմբավորումներ, մոռանալով աստծուն, ազգայնամոլություն են քարոզում, ինչը եղբայրասպան պատերազմի պատճառ է դառնում»: Միտրոպոլիտ Գաղեոնը հավատացյալներին կոչ արեց անսալ Աստվածաշնչին եւ Ղուրանին, որոնք պետք է խաղաղության հիմք հանդիսանան:

«Սնարք»

Հեյդար Ալիեւը «Նոր Ադրբեջան»-ի ղեկավար

Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության խորհրդարանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը դարձել է «Նոր Ադրբեջան» կուսակցության ղեկավար: Նա այդ պաշտոնին ընտրվեց նոյեմբերի 21-ին Նախիջեւանում տեղի ունեցած կուսակցության հիմնադիր համագումարում: «Նոր Ադրբեջան» կուսակցությունը կոնստրուկտիվ ընդդիմության մեջ է Ադրբեջանի ներկա իշխանությունների հանդեպ: ■

Կովկաս

Կովկասի մահմեդականների հոգեւոր առաջնորդը քննադատում է հայ եկեղեցուն

Նոյեմբերի 23-ին Բաքվում սկսվեց «Կովկասյան տուն» համաժողովի Կրոնական խորհրդի կոնֆերանսը: Կոնֆերանսի աշխատանքներին մասնակցում են մոտ հարյուր հոգեւորականներ, որոնք ներկայացնում են ոչ միայն Կովկասը, այլեւ նախկին ԽՍՀՄ տարածքում գործող այլ կրոնական դավանանքներ:

Կոնֆերանսը բացեց Կովկասի մուսուլմանների հոգեւոր առաջնորդ Շեյխ-ուլ Իսլամ Ալլահ-Շուքյուր Փաշա-Զադեն: *«Մենք հավաքվել ենք այստեղ, որպեսզի աշխարհին ցույց տանք խաղաղության մեր ձգտումը, արյունալի առճակատումները դադարեցնելու մեր ցանկությունը»,* նշեց նա: Հռետորը նշեց, որ վերջին երեք տարիներին նախկին ԽՍՀՄ տարածքում ծագել են մոտ 150 էթնիկական հակամարտություններ, որոնցից 20-ը արյունալի բնույթի են: Կովկասի մահմեդականների առաջնորդը բարձր գնահատական տվեց Ջոխար Դուդաեւի դերին, *«որի ջանքերով հնարավոր եղավ խուսափել կովկասյան մեծ պատերազմից»*: Ելույթ ունեցողի կարծիքով, Կովկասում խաղաղության հասնելու հիմնական խոչընդոտը կայսերական ուժերն են, որոնք իրենց ազդեցության ոլորտները պահելու համար պատրաստ են արյունալի առճակատումներ սադրել:

Խոսելով հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման գործում հոգեւորականների դերի մասին, Փաշա-Զադեն ասաց. *«Հայ Գրիգորյանական եկեղեցին ազգային եսասիրություն քարոզելով, օրհնելով իր ցեղակիցների ագրեսիվ ներտումները, դավաճանեց խաղաղասիրության գաղափարներին, դրանով խսկ ավելի խորացնելով առճակատումը»:*

Հաջորդ օրը, նոյեմբերի 24-ին կոնֆերանսն ավարտեց իր աշխատանքը: Մուսուլմանական հոգեւոր գործիչներն ընդունեցին եւ հաստատեցին Կովկասի մուսուլմանների վարչության ծրագիրը: Այդ փաստաթղթի համաձայն Կովկասի մուսուլմանների բարձրագույն մարմինը համագումարն է, որը հրավիրվում է 5 տարին մեկ անգամ: Համագումարների միջեւ ընկած ժամանակահատվածում Կովկասի մուսուլմանները կանցկացնեն համաժողովներ եւ պլենումներ: Կովկասի մուսուլմանների վարչությունն օրենսդիր եւ գործադիր մարմին է, որի ղեկավար կայան է ընտրվել Բաքուն:

Կոնֆերանսի մասնակիցներն ընդունեցին նաեւ շրջանի ժողովուրդներին եւ կառավարություններին ուղերձը:

«Կովկասը կրակի մեջ է, այն ետ է շպրտվել հեռավոր անցյալ, անդադար բախումների, բռնության, արյան վրեժի դարաշրջան: Նախանշանները չարագույժ են, եւ եթե չգործենք միասնաբար, ապա իրադարձությունների տրամաբանությունը Կովկասը կվերածի մեռյալ անապատի: Ղարաբաղի չքնաղ վերքերին ավելացել են Աբխազիան, Օսիան, Ինգուշիան: Մենք կոչ ենք անում Կովկասի բոլոր ժողովուրդներին եւ կառավարություններին դադարեցնել սահմանների փոփոխությունը եւ վիճելի հարցերի լուծման համար զենքի կիրառումը», ասվում է հայտարարության մեջ:

Փաստաթղթում նշվում է, որ *«շրջանում զորքերի առկայությունը կարգավորիչ դեր չի խաղում եւ անհրաժեշտ է դրանք հետ քաշել մշտական տեղակայման վայրեր»:*

«Սնարք-Ֆոտոն»

Արցախ

Արցախի մասին գիրք Մոսկվայում

Բորիս Բարաթովի «Արցախի հրեշտակը» գրքում տեղ են գտել հարյուր ութսունվեց գունավոր իլյուստրացիաներ: Լեռնային Ղարաբաղի արվեստի գործերին նվիրված այս գիրքը լույս է տեսել Մոսկվայի «Լինգվիստ» հրատարակչությունում, 8 հազար տպաքանակով: Ինչպես հայտնում է «Սնարք»-ի թղթակիցը, գրքի վաճառքից գոյացած գումարի մի մասը կփոխանցվի ղարաբաղցի փախստականների հիմնադրամին: «Ժողովուրդները փոքր կամ մեծ չեն լինում, յուրաքանչյուր ժողովուրդ իր ավանդն ունի համամարդկային մշակույթում, յուրաքանչյուր սպանված ժողովրդի ճակատագիր կանգնած է աշխարհի խղճի առաջ», այս խոսքերով է Բորիս Բարաթովն ավարտել Արցախի մշակույթի եւ կյանքի մասին պատմող գիրքը, որոնք հեղինակի կարծիքով անբաժանելի են նույնիսկ պատերազմի ժամանակ:

Ղարաբաղն ամբողջովին զրկված է էլեկտրաէներգիայից

Ինչպես տեղեկացնում է «Նոյյան տապան» գործակալությունը, նոյեմբերի 23-ի առավոտյան ժամը 7-ից Ստեփանակերտին էլեկտրաէներգիա չի մատակարարվում: Ըստ ձեռքի տակ եղած տվյալների, էլեկտրականություն չկա նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի մյուս շրջաններում: Տեղական իշխանություններն ոչ մի բացատրություն չեն տալիս: Երեկ երեկոյան ժամը 16:30-ի տվյալներով Ստեփանակերտի էլեկտրամատակարարումը վերականգնված չէր: ■

ԸՆԿԱՎ ԵՎՍ ՄԵԿ ԱՐԻ

Մի քանի օր առաջ Լեռնային Ղարաբաղի Մարտակերտի շրջանում ծավալված մարտերում հերոսական մահով զոհվեց Հայկազունների մարմնամարզական ազգային սկաուտական «Հայաստանի արիներ» միության Ջերմուկի ՀՄԱՄ-ի շրջանի մասնաճյուղային վարչության ատենապետ, «Հայկազունք» գումարտակի Ջերմուկի վաշտի հրամանատար Բաբկեն Վարդանյանը: Նա ընդամենը 37 տարեկան էր, ծնունդով Սիսիանի շրջանի Գոռհայք գյուղից: Բարձրագույն կրթություն էր ստացել Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում, աշխատել «Նաիրիտ»-ում, այնուհետեւ 1985-ից՝ Ջերմուկում: Ծառայել է դեսանտային զորքերում, ավագ լեյտենանտ էր, ծյուղոյի մարզիչ, Ջերմուկի սամբիստ-դեսանտայինների խմբի հիմնադիր: 1990 թ. Բաբկեն Վարդանյանն անդամագրվեց Հայկազունների սկաուտական շարքերին, դարձավ Ջերմուկի մասնաճյուղի ատենապետ, լծվեց պատանիների դաստիարակության ու մարմնակրթման գործին եւ, որպես Հայրենիքի ճշմարիտ զավակ, մեկնեց Ղարաբաղ եւ կյանքը տվեց ի փառս նրա:

Հայաստանի Հայկազունների մարմնամարզական ազգային սկաուտական միությունն իր բոլոր մասնաճյուղերով, հպարտ նրանով, սգում է հերոսի մահը:

digitised by A.R.A.R.@

Կուսակցական

Դոկտ. Վաչէ Ղազարեան Վարիչ Տնօրէն ՌԱԿ-ի

Նոյեմբերի 1-էն սկսեալ ընկ. Դոկտ. Վաչէ Ղազարեան ստանձնած է Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութեան վարիչ տնօրէնի պաշտօնը, հաստատուելով Ուոթըրթաուն:

Իր ծննդավայր Հալէպի մէջ պատանեկան տարիներէն ներգրաւուած ըլլալով միութենական կեանքի մէջ, ան իրեն համար ասպարէզ ընտրած է հայագիտութիւնը, որու մէջ մասնագիտացած է յաճախելով Երեւանի պետական համալսարանը եւ պաշտպանելով Վահան Թէքէեանի ու գործունէութեան նուիրուած ատենաճառ մը:

Լիբանանի մէջ ան եղած է ուսուցիչ ՀԲԸՄ-ի երկրորդական վարժարաններու, տնօրէն ՀԲԸՄ-ի Հիւսիսեան Հայագիտական Հիմնարկի, օգնական խմբագիր «Զարթօնք» օրաթերթի, խմբագիր Թէքէեան Մշակութային Միութեան «Շիրակ» գրական ամսագրի եւ վարիչ քարտուղար Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Կեդրոնական վարչութեան:

Վերջին հինգ տարիներուն ան կը վարէր ՀԲԸՄ-ի կրթական բաժնի տնօրէնի պաշտօնը, Սետըլ Պրուքի կեդրոնական գրասենեակին մէջ:

Անցնող սեպտեմբերին, Դոկտ. Ղազարեան ընտրուած էր ատենապետ ՌԱԿ Արեւելեան Մ. Նահանգներու եւ Կանադայի Շրջանային վարչութեան:

Ան հեղինակ է կուսակցագիտական եւ պատմական բովանդակութեամբ գիրքերու:

ՌԱԿ Կեդրոնական վարչութիւն

Սփյուռք

ԱՆԻԻ ՏԱՃԱՐԻ 1000-ԱՄՅԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆՈՒՄ

Փարիզից մեր թղթակից Րաֆֆի Հերմոն Արախը հաղորդում է

Նոյեմբերի 19-ին, ժամը 19:30-ից սկսյալ շքեղ հագնված մեծ բազմություն էր հավաքվել Փարիզի մայր քաղաքապետարանի մուտքի առաջ: Պահի հանդիսավորությունը ընդգծվում էր կարգապահությունը հսկող ոստիկանների եւ շքապահների ներկայությամբ: Հավաքվածները մեծ մասամբ հայեր էին, որոնք եկել էին Փարիզի քաղաքապետ, RPR կուսակցության նախագահ, պատգամավոր եւ նախկին վարչապետ Ժակ Շիրակի հրավերով մասնակցելու Անիի Մայր տաճարի 1000-ամյակի տոնակատարության հայկական երեկոյին, որի կազմակերպումը վստահվել էր ՀԲԸ Միության Փարիզի մասնաճյուղի վարչությանը եւ Փարիզի հայ գիտահետազոտական ու վավերագրումի կենտրոնին:

Եւ հայերն էլ, ինչպես իրենց բոլոր գործերում, փութաջանություն եւ ճշտապահություն էին ցուցաբերել, երեկոյից մեկուկես ժամ առաջ հավաքվելով այնտեղ:

Այնուհանդերձ, երեկոն սկսվեց հայկական «ավանդությամբ», կես ժամ ուշացումով, ժամը 21-ին: Ներկա էին ֆրանսիական գեղարվեստի, գրականության, գիտության, ակադեմիական, կինոարվեստի եւ քաղաքական կյանքի, երաժշտության, թատրոնի եւ առեւտրի աշխարհի ծանոթ հայ դեմքեր, բացի Շառլ Ազնավուրից, որի ներկայացուցիչը հայտնել էր, թե նախապես ծրագրված հյուրախաղերի պատճառով չէր կարողանալու ներկա գտնվել: (Թեեւ հավաստի աղբյուրները պնդում են, թե մեծ երգիչների շրջանակում Ազնավուրն ասել է, թե ինքը մերժում է Ժ. Շիրակի հրավերին ընդառաջել, նկատի ունենալով վերջինիս քաղաքական կեցվածքը...):

Իր ներածական խոսքում քաղաքապետը հակիրճ անդրադարձավ հայ ժողովրդի պատմությանը, հայ-ֆրանսիական դարավոր հարաբերություններին, ֆրանսահայությանը, որ հարստացրել եւ հարստացնում է Ֆրանսիայի մտավոր, գիտական, արվեստի ու մարզական կյանքը, եւ եզրակացրեց, թե *«այլեւս հասել է ժամը, որպեսզի հայ ժողովուրդն ապրի իր երջանկությունը»:*

Ինչ վերաբերում է Անիի մայր տաճարին, որի 1000-ամյակին էր նվիրված հանդիսությունը, նա հայտարարեց, թե *«անհրաժեշտ է տաճարի վերականգնման աշխատանքները ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հովանու տակ դնել, որպեսզի միջազգային ջանքերով դրանք ամբողջանան»:*

Այնուհետեւ հայերենով շնորհակալության խոսք արտասանեց Ֆրանսիայում Հայաստանի գործերի հավատարմատար Վահան Փափազյանը, որից հետո ցուցադրվեց Գրիգոր եւ Անի Համբլեների եւ Ժակ Քիբարյանի պատրաստած «Les gens d'Armenie-Les gens de France» կարճամետրաժ ֆիլմը, որտեղ կադրերից ոմանք պատմում էին բանտից նոր դուրս եկած Լ. Տեր-Պետրոսյանի ուսամբարձ տեղափոխումը Ազատության հրապարակ եւ նրա կարճ ճառը այնտեղ:

Կինոցուցադրումից հետո ներկայացվեց ֆրանսահայության կյանքից մի սքեչ, «Մայրիկ» ֆիլմի անմոռանալի Արգարի՝ Ժակի Ներսիսյանի կողմից:

Այնուհետեւ տրվեց համերգ, որին մաս կազմեցին տրոմպետիստ Միշել Դալլաքյանը, կիթառահար Ժերար Կոզբիյուն, թմբկահար Ստեֆան Ժերմանը, «Նավասարդ» պարախումբը, օպերային երգչուհի Սոնյա Նիկողոսյանը, դուդուկահարներ Լեւոն Մինասյանն ու Ժան Կլոդ Փիքին, ինչպես նաեւ Անրի Վերնոյը, դերասանուհի Ռոզի Վարտը, Ժակի Ներսիսյանը եւ ուրիշներ: Վերջիններս երգիծական ձեւերով ջանացին ֆրանսերեն բացատրել «հայություն», «հայկականություն», «հային վայել» հասկացությունները:

Հանդիսության ընթացքում ընթերցվեց եւ գրավոր բաժանվեց նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանի ողջույնի նամակն՝ ուղղված քաղաքապետ Ժակ Շիրակին:

Վերջում տրվեց ճոխ ճաշկերույթ:

Առողջապահություն

ՅՈՒՆԻՍԵՖ. Տարեկան 2 միլիոն դոլլար Հայաստանին

ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ներկայացուցիչներ՝ փոխտնօրեն Ռուդոլֆ Հոֆմանը եւ մանկական առողջապահության հարցերով զբաղվող Քրիստիան Վումարը մտադիր են դիմել իրենց կազմակերպությանը տարեկան երկու միլիոն ամերիկյան դոլլար տրամադրելու Հայաստանի առողջապահությանը: Դրամը պետք է օգտագործվի պատվաստումների, մանկական սննդի եւ ընտանիքների պլանավորման ծրագրերը երկու տարում իրագործելու նպատակով:

Երեկ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի ներկայացուցիչները հանդիպեցին ՀՀ առողջապահության նախարար Ա. Բաբլոյանի եւ փոխնախարար Վ. Դեմիրճյանի հետ քննարկելու այդ ծրագրերը:

«Նախարարությունը մշակել եւ կառավարությանն է ներկայացրել մոր եւ մանկան ծրագիրը, նպատակ ունենալով դրան տալ պետական կարգավիճակ, ինչպես նաեւ հույս ունենք այն պետականորեն ֆինանսավորելու հնարավորություն ստանալ, քանզի դա մեր կարեւորագույն խնդիրներից է», ասաց նախարարը:

Ռուդոլֆ Հոֆմանը եւ Քրիստիան Վումարը պատվաստումների մասին խոսելիս նշեցին, որ չնայած ծայրահեղ վիճակին, նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից համեմատաբար դրանք Հայաստանում ավելի բավարար են կատարվում:

Ներկայացուցիչները գտան, որ մանկական սննդի ներմուծումը չպետք է ազդի նորածնին մայրական կաթով կերակրելու հանգամանքին, քանզի այն անփոխարինելի է եւ առավել առողջարար:

Քննարկվեցին նաեւ ընտանիքի պլանավորման խնդիրները:

Դ. Մ.

Սոցիալական

Հիվանդությունների նվազման հետ մահացությունների բարձր մակարդակ

Ինչպես «Նոյյան տապան»-ի թղթակցին հայտնեց ՀՀ առողջապահության նախարարության սանիտարական վիճակագրության մեթոդական բյուրոյի վարիչ Լաուրա Դանիելյանը, այսօր՝ Հայաստանում հիվանդների պաշտոնական գրանցումը չի համապատասխանում իրականությանը: Դանիելյանի խոսքերով, հիվանդությունների ուսումնասիրման մեթոդը հիմնված է բժշկական հաստատությունների գրանցումների հաշվառման վրա: Սակայն հիվանդությունների մի զգալի մասը հաշվառումից դուրս է մնում, քանի որ դեղորայքի պակասի հետեւանքով մարդիկ ավելի հազվադեպ են դիմում բուժհիմնարկներին եւ երկրորդ, նրանց մի մասը բուժսպասարկման համար դիմում է կոոպերատիվ կենտրոններին եւ դուրս է մնում հաշվառումից: Դա է հիվանդությունների եւ մահացությունների հաշվառման հակադրության պատճառը: Այսպիսով, եթե 1987-ին բուժհիմնարկներ են դիմել 520513 մարդ, իսկ 1990-ին՝ 467172, ապա 1991-ին այդ թիվը կազմել է 435880: Հայաստանի հոսպիտալացման ցուցանիշը 1000 մարդու հաշվարկով. 1987 թ. 15.1, 1990 թ. 13.1, 1991 թ. 12.0:

Ընդհանուր մահացության ցուցանիշը 1000 մարդու հաշվարկով. 1987 թ. 5.7, 1988 թ. 10.3, 1989 թ. 6, 1990 թ. 6.2, 1991 թ. 6.5:

Գթասրտության կարոտ նոր հասցե

21-ամյա Մխիթար Թերզյանն այս տարի ավարտելով Կամիշինի բարձրագույն ռազմական ուսումնարանը կարող էր Ռուսաստանում որեւէ հանգիստ տարածքում սկսել իր զինվորական ծառայությունը: Սակայն նա կամավոր եկավ Հայաստան եւ մասնակցեց հայրենիքի պաշտպանության սուրբ գործին:

Այսօր նա գամված է անկողնին. Արծվաշենում վիրավորվելով, կորցրել է երկու ձեռքերը եւ աչքերը:

Նրա մասին խմբագրությանը հայտնեցին կենսաբանուհիներ Մարիա Սեմերջյանը եւ Էմմա Սիմոնյանը, որոնք անսալով «Զինվորների մայրեր» հասարակական կազմակերպության կոչին, փետրվար ամսին զինվորագրվել են վիրավոր ազատամարտիկներին խնամելու գործին:

Բարեհամբույր այդ մամիկները Մխիթարի մասին տեղեկացրել են նաեւ Կույրերի միավորման վարչությանը: Վերջիններս եղել են նրա մոտ՝ հոլանդական արտադրության հատուկ կույրերի համար նախատեսված մագնիտոֆոն նվիրել եւ խոստացել են օգնել աշխատանքի եւ բնակարանի հարցում:

Երիտասարդ վիրավոր լեյտենանտը հայրենիքում հոգատար ձեռքերում է, սակայն...

Թիվ 8 հիվանդանոց այցելած գերմանացի բժիշկը (անունը չկարողացանք ճշտել) վստահեցրել է, որ արտասահմանում հնարավոր է պրոթեզավորել ձեռքերը եւ լրջորեն զբաղվել աչքերի բուժմամբ:

Այդ նպատակով ՀՀ «Պրոգրեսբանկ» խնայդրամարկղում բացվել է հաշիվ (հ/հ 2711076, կոդը՝ 370101743), որտեղ արդեն փոխանցումներ են կատարել Գրողների միությունը, թիվ 8 հիվանդանոցի կոլեկտիվը:

Խոսքը ձերն է, հայրենակիցներ: Հ. Պ.

Անհրաժեշտ ամեն ինչ Արցախին

ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից օրերս Արցախ մեկնած երկու բեռնատարները Ղարաբաղի հիվանդանոցներին հասցրեցին հումանիտար օգնության գծով ստացված երեք ամսվա սնունդ 650 վիրավորների հաշվարկով, 30 անուն դեղ, Շվեյցարիայից ստացված բուժգործիքներ, ինչպես նաեւ 172 հազար ռուբլու փափուկ գույք: Վերջին շաբաթվա ընթացքում Արցախ են գործուղվել 10 բժիշկներ: 1992 թ. ընդհանուր հաշվով գործուղվել են 284 բժիշկներ, 55 միջին բուժաշխատողներ:

Սկսեց լոյս տեսնել

Վերջերս Մարսելում սկսեց լոյս տեսնել տեղի ՌԱԿ Հակոբ Կոշկարյան ակումբի պաշտոնաթերթը, հայերեն ու ֆրանսերեն լեզուներով, առայժմ ամսական դրությամբ: Շուրջ մեկ տարի առաջ Ֆրանսիայի երկրորդ քաղաքում վերակազմված ՌԱԿ-ի ակումբը կարճ ժամանակում իր շուրջն է հավաքել հայ համայնքի աչքառու տարրերից հին եւ նոր ռամկավարների, որոնք իրենց գործունեությամբ, հայկական թե ֆրանսիական քաղաքական շրջանակների հետ հարաբերությամբ կարողացել են հարգանք պարտադրել բոլորին: Բնականաբար առաջացել էր սեփական խոսնակը, ձայնն ունենալու պահանջ, որը բավարարելու համար ստեղծվեց պրոֆ. Ռոբերտ Ասատրյանից, դոկտ. Պիեր Մաշտոցյանից եւ պրոֆ. Կարապետ Սայաբալյանից բաղկացած խմբագրական խորհուրդ, որի աշխատանքի արդյունքը շուտով դրվեց ընթերցողների սեղանին՝ La lettre de l'A.D.L. («ՌԱԿ-ի թերթը»):

«Յանուն մեր ազգային արժէքներուն» վերնագրով առաջին խմբագրական հոդվածում խմբագրությունը խոստանում է «բարեփոխումներու միջոցով արդիականացնել այս գաղութը, տալ անոր նոր տեսիլք եւ հոգեբանութիւն, հայը վերադարձնել իր ազգային ակունքներուն եւ արթնցնել անոր մէջ հետաքրքրութիւն հանդէպ իր ժողովուրդին պատմական արժէքներուն եւ Հայաստանի մեր օրերու իրականութեան գիտակցութեան»:

Առաջին էջում լույս է տեսել Շավարշ Նարդունու «Կարոտ հայ լեզուի» բանաստեղծությունը, մյուս էջում՝ տեղեկություններ Ֆրանսիայի Պրովանսի շրջանում ՌԱԿ-ի ծավալած գործունեության, Արմենական կուսակցության պատմական ժառանգության, Հայաստանում ՌԱԿ-ի աշխատանքների մասին: Վերջին էջում տպագրվել է նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նամակը՝ ուղղված Հայրապետական պատվիրակի փոխանորդ Տարոն վրդ. Ճերեճյանին՝ Մարսելում «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի տեղական հանձնախումբ ստեղծելու մասին:

Առաջին համարում լույս տեսած առաջին խմբագրականը վերջանում է «Բա՛ն է խօսիլը, այժմ գործի պէտք է անցնիլ»: Մենք հույս ունենք, որ թերթի տպագրությունը կդառնա մեծ գործի անցնելու ազդանշան:

Միջավայր

Սեւանա լճի մակարդակն իջել է 12 սանտիմետրով

Հայաստանի Հանրապետության բնության եւ շրջակա միջավայրի պահպանության ջրային պաշարների օգտագործման բաժնի վարիչ Թոմաս Գալստյանը «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին հայտնել է, թե 1992 թվականի հունվարի 1-ից մինչեւ նոյեմբերի 19-ը Սեւանա լճից բաց է թողնվել 766 միլիոն խորանարդ մետր ջուր: Դրանից հուլիսի 11-ից հոկտեմբերի 11-ն ընկած ժամանակահատվածում ոռոգման նպատակով օգտագործվել է 240 միլիոն խորանարդ մետրը, այն դեպքում, երբ Հայաստանի կառավարության որոշման համաձայն նախատեսվում էր օգտագործել 270-ը: Մնացած 526 միլիոն խորանարդ մետրն օգտագործվել է էներգետիկ նպատակներով:

1991 թվականին օգտագործվել էր ընդամենը 380 միլիոն խորանարդ մետր, եւ թեեւ նախապես որոշվել էր 1991 թվականի նոյեմբերի 8-ից սկսած Սեւանա լճի ջուրն էներգետիկ նպատակներով չօգտագործել, այնուամենայնիվ հետագայում ծայրահեղ անհրաժեշտությունից դրդված Հայաստանի էներգետիկան կրկին դիմել է Սեւանի օգնությանը: Դրա հետեւանքով արդեն մինչեւ անցյալ տարվա վերջը լճից բաց էր թողնվել 146 միլիոն խորանարդ մետր ջուր: Արդյունքում անցյալ տարվա նոյեմբերի 8-ից մինչեւ այսօր Սեւանա լճից էներգետիկ նպատակներով բաց է թողնվել 672 միլիոն խորանարդ մետր ջուր: Ջրի այս քանակությունը երեք տարի կբավարարեր հանրապետության ոռոգման կարիքները:

Այն հարցին, թե ինչպե՞ս է դա անդրադարձել Սեւանա լճի մակարդակի վրա, պրն. Գալստյանը պատասխանել է, թե նպաստավոր բնական պայմանները (արեւոտ օրերի փոքր թիվը եւ առատ տեղումները) դրականորեն են անդրադարձել լճի մակարդակի վրա, թեեւ նկատվել է որոշակի իջեցում:

Եթե անցյալ տարվա նոյեմբերի 9-ի դրությամբ ջրի մակարդակը լճում 1898 մետր 14 սանտիմետր էր, ապա այժմ այն իջել է 12 սանտիմետրով եւ կազմում է 1898 մետր 2 սանտիմետր:

Նշված թվերը ցույց են տալիս, որ էներգետիկ ճգնաժամն արդեն այսօր Հայաստանին այնպիսի վնասներ է հասցնում, որոնց վերականգնումը հետագայում կարող է տասնյակ տարիներ եւ վիթխարի միջոցներ խլել: Բավական է ասել միայն, որ 672 միլիոն խորանարդ մետր ջուրը, որը մեկ տարվա ընթացքում բաց է թողնվել հանրապետության էներգետիկ կարիքները բավարարելու նպատակով, Սեւանի մակարդակն իջեցնում է մոտ 58 սանտիմետրով, իսկ մասնագետների հաշվումները ցույց են տալիս, որ Սեւանա լճի մակարդակը մեկ սանտիմետրով բարձրացնելն արժե մոտ 300 միլիոն ռուբլի:

digitised by A.R.A.R.@

Բանավեճ

ՀՀ ԳԽ պատգամավոր Աշոտ Բլեյանի եւ մյուս պատգամավորների հայտնի ուղերձն ու դրան հետեւած նրա այցը Բաքու, վերջինիս նկարագրությունը մեր թերթում եւ առհասարակ հայ-ադրբեջանական հակամարտության լուծման «խաղաղասիրական» տարբերակը բնականաբար առաջացրել են մեր հասարակության լայն խավերի ամենաասուր հետաքրքրությունը, նախանձախնդիր վերաբերմունքը, վրդովմունքը: Օրական բազմաթիվ հեռախոսազանգեր են հնչում խմբագրությունում, մարդիկ հուզված, մտահոգված, երբեմն զայրույթն ամենափողոցային հայհոյանքներով արտահայտելով հարց են տալիս, թե ի՞նչ կա թաքնված այս բոլորի տակ, թե որքանո՞վ է լուրջ Ա. Բլեյանի (եւ մյուսների) նախաձեռնությունը, թե ինչի՞ց դրդված է նա կատարել «դավաճանական» այդ արարքը, անգամ՝ ինչո՞ւ է «Ազգ»-ը հրապարակել նման գրություն: Քիչ, բայց լինում են նաեւ այդ նախաձեռնությունը պաշտպանողներ, թեեւ յուրովի վերապահություններով: Խմբագրությունը ստացել է նաեւ գրավոր արձագանքներ, որոնցից երկուսը (Վ. Պետրոսյան՝ «Պարտվողի հետ ո՞վ է բանակցության նստում» եւ Վ. Միրզոյան՝ «Հասկանալ Բլեյանին») հրապարակվել են մեր թերթի նախորդ համարներում: Ներկա համարում հրապարակում ենք խմբագրությունում կուտակված բազմաթիվ հոդվածներից քաղվածքներ, ոչ միայն անվերջ եւ իրար կրկնող հոդվածների շարք չտպելու լրագրային մտահոգությամբ, այլեւ զանց առնելու դրանցում առկա անձնական վիրավորանքի եւ նույնիսկ մի քանիսում հայհոյանքի արտահայտությունները: Անշուշտ, բանավեճը շարունակվում է: Սակայն այս պահին պետք է շեշտել, որ ինչպես մեզ մոտ նման պարագաներում, բանավեճն ընթանում է դեպի զգացմունքային լարման գետին, որը մեզ չի խոստանում այն նպատակակետի պարզաբանումը, որ մեր թերթն իր առաջ դրել է հարցի քննարկումը ձեռնարկելիս՝ մեր անելիքների հստակեցում:

«ՀԻՄԱ՞ ԷԼ ԼՌԵՆՔ»

կամ «Երբ գողը տնից է, եզը երդիկից են հանում»

...Այս պասկվիլ-«ինքնադեմոնտաժը» (այսպես խմբագրությունն է անվանել) առաջին հերթին խաղաքարտերի բացահայտում է:

Ո՞ւմ խաղաքարտերի...

Բլեյանի փորձերը՝ իր արարքը ներկայացնելու իբրեւ անձնական նախաձեռնություն, անհամոզիչ են: Կասկածից վեր է, որ նա ետնաբեմերում խնամքով մշակված ծրագրի իրագործողն է: Դա հաստատվում է իր մի կիսախոստովանությունից եւս. «Երկիր» թերթի թղթակցին տված հարցազրույցից պարզվում է, որ իր «առաքելությանը» տեղյակ էին հանրապետության նախագահը (համենայն դեպս նրա «դրական վերաբերմունքը» կար), ՀՀՇ վարչությունը (սրա «ոչ բացասական վերաբերմունքն» էլ իրեն հայտնի էր), իսկ «55 պատգամավորների» առկայությունն արդեն այնքան պերճախոս է, որ ենթադրությունն ու բացատրությունը դառնում են ավելորդ:

Այսպես ուրեմն, կատարելով հանձնարարություն, Աշոտ Շամխալի Բլեյանը բացել է հասարակական ինչ-ինչ ուժերի, գուցե նաեւ իշխանությունների խաղաքարտերը:

Սոսկում ես ժողովրդի արձագանքին:

Նախաձեռնողների համոզմամբ հարմար պահ է ընտրված. հացի հերթեր (օրերով), վառելանյութի բացակայություն, հիասթափություն դարձած սննդամթերք... Ոմանց կարծիքով հոգսերի ծանրությունից կոտրվել է ժողովուրդը (դե՛, տղա ես, կոլտնտեսություն մի տեսիր), վճռական հարված հասցնելու ժամն է, եւ Աշոտ Շամխալի Բլեյանը հարվածել է...

– Կազատվենք Արցախի ցավից, այլեւս ոչ ոք չի խանգարի վայելել ձեռք բերածը...

Բայց ինչո՞ւ միայն իրենք վայելեն, Աշոտ Շամխալի Բլեյանն էգոիստ չէ, նա բոլորին է երջանկություն ցանկանում: Չե՞ք հավատում, լսեք ուրեմն, մի անգամ էլ լսեք «պատգամախոսին»՝ Ադրբեջանում «բենզինի լիտրն արժե 7 ռուբլի», «լավորակ հացի կիլոգրամն ազատ դրված է խանութում՝ 8 ռուբլի», «կոմերցիոն խանութում սննդամթերքի գները ձեր նախանձը կշարժեն», «շատ մատչելի գներով ստանում են կարագի, շաքարի ու մսի երաշխավորված նորմաներ»...

Հայեր, գեշ հայեր, «պայմանագրում» հայեր, ձեր «տունը ձեր իսկ ձեռքերով» քանդող հայեր, Զորի Բալայաններին հանդուրժող հայեր, ազգո՞ւմ եք լավ ապրել, ունենալ Աշոտ Բլեյանի թվարկած բարիքները, խելքի եկեք, այրեք Զորի Բալայանների գրքերը եւ նրանց հեղինակներին (տեսնո՞ւմ եք, ինչպես է յուրացրել ադրբեջանական դասերը, եւ դա ընդամենը 5 օրում, բա որ 5 շաբաթ մնար...), Արցախը թողեք ադրբեջանցիներին, եւ դուք, հայեր, հացի հերթերում իրար ջարդող հայեր, կարագի, մսի, շաքարի... երես չտեսնող հայեր, բենզինի լիտրը 250 ռուբլով գնող հայեր... կունենաք այդ ամենը, կունենաք մատչելի գներով, Աշոտ Բլեյանի արեւը վկա, կունենաք...

...Այո, հասարակական ինչ-ինչ ուժեր, թերեւս իշխանությունները նույնպես, բացել են իրենց խաղաքարտերը, եւ թող իմանան նրանք, այդ ուժերը, իշխանությունները եւս.

Արցախի ճակատագիրը պետք է վճռեն իրենք արցախցիները: Հասարակական բոլոր ուժերը, Հայաստանի իշխանությունները առաջին հերթին, ամեն ինչ պետք է անեն, որպեսզի արցախցիները հավասար եւ հավասարիմ մնան իրենց անօրինակ գոտեմարտին: Այսօրվա իրավիճակն այլ ճանապարհ չի ենթադրում: Ով չի հավատում Արցախի ու հայության հաղթանակին, թող հեռանա ասպարեզից ինքնակամ, քանի դեռ ուշ չէ: Արցախի պարտությունը Հայաստանի կործանման նախադրյալն է, եւ բոլոր նրանք, ովքեր ծնկի գալու կոչեր են անում, պետք է դիտվեն իբրեւ նորահայտ թալեաթներ...

Անկոտրում կամք ունեցող ժողովրդին վախկոտ ղեկավարներ ու պատգամավորներ պետք չեն: Ուրիշների «ռեզերվներով» մի վախեցրեք եւ տեր կանգնեք Ձեր ժողովրդի ամենամեծ «ռեզերվին»՝ մահ իմացյալին, եւ հավատարմագրվելու կարողությանը, որ մեզ 21-րդ դարի շեմին է հասցրել սկսած նվազագույնը 5-րդ դարից:

...Խաղաղության պետք է ձգտել, բանակցությունների պետք է գնալ, բայց ոչ գետնատարած վիճակում, այլ ուղիղ կեցվածքով: Սա է պահանջում մեր ժողովրդի շահը, սա են պահանջում Արցախում ու սահմանների վրա կռվողները (քո եւ հարազատներիդ համար էլ են կռվում, ԳԽ պատգամավոր Աշոտ Շամխալի Բլեյան), սա է պահանջում իմացյալ մահով ընկածների հիշատակը...

ԳԱՌՆԻԿ ԱՆԱՆՅԱՆ
ԵՊՀ բանասիրության ֆակուլտետի դեկան, ժուռնալիստիկայի ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր

ԳԵՎՈՐԳ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ
ԵՊՀ ինֆորմատիկայի եւ հաշվողական մաթեմատիկայի ֆակուլտետի դեկան, ՀԳԱ թղթակից անդամ, պրոֆեսոր

Դուք «խաղաղությու՞ն» եք քարոզում... Մի՞թե կարծում եք շուրջ հինգ տարի պայքարող, իսկ վերջին մեկ տարվա ընթացքում արյունաքամ լինող արցախահայությունը չի ձգտում խաղաղության, չի ուզում վարել իր բերքի հողերը, գործարկել կիսավեր ձեռնարկությունները, վերականգնել ու կառուցել նոր բնակելի շենքեր, իսկ իր պարմանիներին ոչ թե կրակագիծ ուղարկել, այլ նրանց հարսանյաց հանդեսը կատարել, նորածին մանկանց հետ մանկանալ, աշխարհով մեկ լինել:

Ուզում է, շա՞տ է ուզում, բայց... չի ուզում հարգել Ադրբեջանի սահմանադրությունը, չի ուզում ընդունել Ադրբեջանի քաղաքացիությունը: Տասնամյակների դառը փորձից գիտի, թե դրանք ի՞նչ են նշանակում: Ոչ էլ հավատ է ընծայում Ադրբեջանի կառավարության՝ կրիտիկական պահերին Ղարաբաղի ժողովրդին տված «Իր հողում ապահով ապրելու իրավունքի օրինականության» խոստմանը, քանզի քաջ գիտե՝ միշտ էլ դրժվել են ապահովության երաշխիքները:

Իսկ դուք փորձում եք հավաստիացնել, որ նրանք «Չեն խուսափում ապահովության ցանկացած երաշխիքների քննարկումից, պատրաստվում են անցնել այդ երաշխիքների իրագործմանը», հավատալով «վճռական» պաշտպանության նախարարին, որը սակայն հլու-հնազանդ սպասում է Էլչիբեյի որոշմանը. «թող նախագահը վճռի»:

Իսկ դուք գոնե տեղեկացրե՞լ եք ձեր այցի մասին ԼՂՀ ԳԽ նախագահությանը, պաշտպանության պետական կոմիտեին: Չէ՞ որ ձեր նախաձեռնությամբ կազմված երկկողմ բանակցությունների մասին ուղերձի հիմնահարցն Արցախն է...

Այնքան անհեթեթ է ուղերձում հիմնահարցը լուծելու առաջարկությունը, որ նույնիսկ «Ադրբեջանի քաղաքական կյանքի ամենավառ դեմքերից մեկը»՝ ազգային անկախության կուսակցության լիդերը հարցնում է. «Իսկ Լեռնային Ղարաբաղը կենթարկվի՞ Հայաստանի իշխանությունների վճռին: Եթե ոչ, ինչ հայ-ադրբեջանական անմիջական ուղիղ երկխոսության մասին է Ձեր խոսքը»:

ՌԵՆԱԼ ՄԻՐԶՈՅԱՆ
Հեռուստառադիոհաղորդասփյուռության Արցախի հատուկ թղթակից

Կարդալով Բլեյանի շիֆրասիական մեղրածորություն ունեցող հոդվածը (գրված Բաքվի «Ադրբեջան» հյուրանոցի 15-րդ հարկում), զարմանում ենք, որ մինչեւ հիմա չգիտեինք, որ «լայնախոհ ու բարեկիրթ», «վճռական ու հստակ», «հստուկ» պետական մտածողություն ունեցող ղեկավար ադրբեջանցիները չեն թաքցնում իրենց «ատելությունը ռուսական մեծապետականության նկատմամբ» (իրենցը մոռացած), շեշտում են, որ «հայերն են սկսել ու խորացրել», «նախաձեռնել այս խառնաշփոթը» եւ այլն, եւ այլն:

Զզվանք ու տխրություն է առաջացնում կեղծուպատիր բարեպաշտությամբ շաղախված այս դավաճանական խաղաղասիրությունն ու բարեկամասիրությունը՝ «լույս» եւ «մութ» աշխարհների մերձեցման դիլետանտական ֆոնի վրա:

Քաղցր ու մեղցր (նաեւ՝ քսու) հեքիաթը՝ հեքիա՛թ:

Բայց երկնքից երեք խնձոր չի ընկնի: Քանի որ բլեյանական հեքիաթը երկիր չունի, իսկ գրպանում պահվող «խնձորները» թունավոր-բուրական են:

Երկնքից շարունակում են ընկնել միայն մահաբեր ռումբերը հայրենի գյուղերի ու քաղաքների վրա, Արցախի ու Ստեփանակերտի վրա:

Եւ կշարունակեն ընկնել, քանի դեռ բլեյանները «Ադրբեջանի հզորությունից սարսռած» (եւ ոչ թե նրանց երեսպաշտությունից ու ցինիզմից) կշարունակեն հայ հերոսական ժողովրդին ներկայացնել «թույլ թեւերով»... ոչնչություն: Մոռանալով, որ հայերը հզոր են իրենց արդարությամբ, հզոր են ոգով, քանզի պաշտպանում են իրենց հողը, իրենց միլիոնամյա օջախը:

Եւ ոչ մի խարդախ ուժ չի կոտրի ապրելու եւ հարատեւելու ոգին: Հայության ոգին:

ՀԱՄԼԵՏ ԿԱՐՃԻԿՅԱՆ
Հայաստանի «Մտավորականների միության» անդամ

Ա. Բլեյանի «ինքնադեմոնտաժ»ն ինձ ամենեւին էլ շիտակ ու անկեղծ չի թվում, ճիշտ այնպես, ինչպես անկեղծ չեն Ադրբեջանի պաշտոնական անձանց այն հավաստիացումները, թե միայն իրենց կողմն է ձգտում խաղաղության: Շատ լավ, խաղաղություն, լուծենք հայ-ադրբեջանական դարավոր կնճիռը, բայց ո՞ւմ հաշվին եւ ինչի՞ հաշվին:

Ո՞ր լրջմիտ մարդը կարող է հավատ ընծայել Ադրբեջանի «երաշխիքներին», երբ նրա իշխանավորներից ոչ մեկը գոնե ուշացումով քաջություն չունի ընդունելու, թե ի՞նչ են բերել արցախահայության գլխին բաղիրովներն ու ալիեւները, որոնցից առաջինը՝ Բերիայի գաղափարակիցը եւ աջ ձեռքը, ստացավ իր արժանի պատիժը, իսկ երկրորդի համար հանցակազմ դեռ չի գտնվել:

Փոխարենը՝ հայ մտավորականությանը դասադատելու կոչեր եւ նույնիսկ պահանջներ, որոնց հետ համաձայն է ինքնակոչ մտավորական Աշոտ Բլեյանը, որն այստեղ արդեն անկեղծորեն չի թաքցնում, որ ինքը չի էլ փորձել առարկել իրեն հյուրընկալած եւ առատորեն հյուրասիրած բազմաթիվ պաշտոնական անձանց փաստերը նենգափոխող պնդումներից եւ ոչ մեկին:

ՌՈՒԲԵՆ Գ. ՍԱՀԱԿՅԱՆ
ՀՀ Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ, պատմաբան

Առաջին հայացքից կարող է ստեղծվել այն տպավորությունը, թե Բլեյանը եւ նրա ձայնակցողներն իրենց «Ուղերձով» ընդունելի նախաձեռնություն են հանդես բերել՝ «ուղղակի երկկողմ բանակցությունների» ճանապարհով, «առանց որեւէ նախապայմանի» կանխել պատերազմը, վերջ տալ «այնքան ողբերգական կորուստներին», «ավելի համարձակ հրաժարվել հարցի զինական ուժի միջոցով լուծումից եւ անհրաժեշտ վճռականությամբ ու եռանդով լծվել հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը»:

Բայց տպավորությունը լոկ առերեւույթ է: Իրականում այդ «Ուղերձով» ԼՂՀ-ն որպես փրկագին միանշանակ տրվում է Ադրբեջանին: Եւ սա այն դեպքում, երբ Հայաստանի հիշյալ պատգամավորական խմբակցությունը ձեւավորվել է Արցախի ժողովրդի ինքնորոշման պայքարին պաշտպան կանգնելու պատրաստակամություն հայտնելու շնորհիվ, բարձր իշխանական աթոռների տիրացել արցախյան շարժման ալիքների վրա, Արցախը քաղաքականապես շահարկելով:

ՀՀՇ խմբակցության այս նոր արկածախնդրական խաղը, հովանավորված նախագահի կողմից, մեզ ծանոթ քաղաքական ծայրահեղություններից հասարակայնությանը մի նոր ծայրահեղություն մատուցելու հերթական փորձ է, Արցախի ազգային-ազատագրական պայքարն ապարդյուն դարձնելու, նրանից նահանջելու փորձ:

Այդ «Ուղերձ»-ը եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի՝ նոյեմբերի 11-ի մամուլի ասուլիսում Արցախի վերաբերյալ արտահայտած մտքերը մեկ անգամ եւս հաստատում են, որ բլեյանիզմի կնքահայրը հենց ինքը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն է: Այսօր այլեւս ոչ մեկի մեջ կասկած չի հարուցում, որ հանրապետության նախագահը լիովին հեռացել է հայոց համազգային շահերի սթափ գնահատումից եւ իր պարտվողական հոգեբանությամբ մեր խաբված ժողովրդին տանում է դեպի անդունդ: Նրա անհեռատես քաղաքականության հետեւանք են այն կործանարար հարվածները, որ առաջին հերթին ստանում են արցախահայերը, Հայաստանի սահմանամերձ շրջանների բնակչությունը՝ հանրապետությունը, հատկապես աղետի գոտին, դնելով օրըստօրե ուժգնացող սոցիալ-տնտեսական, բարոյահոգեբանական անելանելի կացության մեջ:

Զինադադարի վերաբերյալ բանակցությունները պետք է տարվեն ոչ թե Հայաստանի Հանրապետության եւ Ադրբեջանի միջեւ, այլ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության եւ Ադրբեջանի:

«Արցախ-Հայաստան» հասարակական-քաղաքական կազմակերպության վարչություն

Հայաստանի «Մտավորականների միությունը» գտնում է, որ հայ հասարակայնությանը վերջերս չափազանց անհանգստացնող Բլեյանի «խաղաղարար» գործունեությունը պարզապես ՀՀ նախագահի թուրքամետ արտաքին քաղաքականության դրսեւորումներից մեկն է, որը Ղարաբաղն ադրբեջանցիներին վերջնականապես հանձնելուց առաջ նպատակ է հետապնդում ստուգելու հասարակական կարծիքը եւ հնարավորին չափով մշակելու այն:

Ինչ վերաբերում է Բլեյանի անձին, ապա նա տոտալիտար համակարգի արտադրած եւ մեր շուրջը վխտացող բազմաթիվ «քաղաքական գործիչներից» մեկն է, որն ունի արագորեն «վերակառուցվելու» եւ հարմարվելու արտասովոր ընդունակություն՝ հատկապես ազգային շահերը սեփական նկրտումներին զոհաբերելու ասպարեզում:

Մնում է հուսալ, որ հայ ժողովուրդն իր մեջ ուժ կգտնի դիմագրավելու իր կենսական շահերի դեմ ուղղված այդ հերթական ոտնձգությանը եւս:

«Մտավորականների միություն»

digitised by A.R.A.R.@

Ատոմակայան

«ԵԹԵ ԱՆՎՏԱՆԳ Է ԵՎ ՏՆՏԵՍԱՊԵՍ ՇԱՀԱՎԵՏ՝ ԲԱՑԵԼ»

Եզրակացնում են հայ էներգետիկները

Ինչպես սպասվում էր, հայ էներգետիկների առաջին միջազգային համաժողովում քննարկման դրված հիմնական եւ ամենակնճռոտ հարցը հայկական ատոմակայանի վերագործարկման հարցն էր: Հավաքի մասնակիցների հետ զրույցներից այնպիսի տպավորություն ստացանք, որ համաժողովի հրավիրման փաստն ինքնին կապված է ատոմակայանի ճակատագրի, դրա վերաբացման անհրաժեշտության հիմնավորման, համապատասխան հասարակական կարծիք ստեղծելու եւ ինչու չէ, նաեւ իշխանությունների ուսերից դրա հետ կապված պատասխանատվության բեռի նվազեցման հետ: Թեեւ էներգետիկները համոզված էին, որ խնդիրը վճռված է կամ վճռվելու ճանապարհին է առանց իրենց հեղինակավոր կարծիքների, սակայն խիստ շահագրգիռ քննարկումներ եւ խնդրին լուրջ մոտեցումներ էին ցուցաբերում: Համաժողովի սեկցիաներում սկզբունքային քննարկումներ էին ընթանում: Մշակվում էին ազգային էներգետիկ ծրագրի հիմնադրույթները:

Կարծիքները հատկապես բախվեցին միջուկային էներգետիկայի սեկցիայում, որտեղ բուռն քննարկումների եւ վիճաբանությունների ընթացքում ատոմակայանի մասին ճշմարտություններ էին ասվում: Վառելիքի եւ էներգետիկայի նախարարության կողմից հարցի կապակցությամբ ներկայացվել էր 18 կետից բաղկացած «Վերագործարկման դեմ փաստարկները եւ նրանց պատասխանները» վերտառությամբ մի փաստաթուղթ, որը եւ ներկայացվեց մասնագետների ուշադրությանը: Քննարկմանը մասնակցում էին բազմաթիվ էներգետիկ-ատոմագետներ, երկրաբաններ, հիգիենիստ, կանաչների կազմակերպության ներկայացուցիչը եւ այլոք: Հաշվի առնելով հարցի հույժ կարեւորությունը եւ հասարակության սեւեռուն ուշադրությունը խնդրի նկատմամբ, ձեզ ենք ներկայացնում 18 հարցպատասխանն ամբողջությամբ:

1. Ինքնաթիռի անկումը ռեակտորային բաժանմունքի վրա կարող է բերել լուրջ աղետի.

– ՀԱԷԿ-ը նախատեսված է նախագծային վթարները հաղթահարելու համար, իսկ նախագծից դուրս ենթադրվող վթարները հիպոթետիկ են: Ինքնաթիռների երթուղիները մշակված են, դրանք ԱԷԿ-ի տարածքով չեն անցնում, ուստի այդպիսի հավանականությունը բացառվում է:

2. ԱԷԿ-ում հնարավոր վթարների սցենարների բացակայությունը եւ ռիսկի աստիճանի անորոշությունը:

– Ռիսկի աստիճանը որոշված է նախագծով: Հնարավոր վթարների սցենարները կան: Ռեակտորի ատոմային պայթյուն տեսականորեն հնարավոր չէ: Ամենամեծ վթարը ռեակտորի ակտիվ զոնու հալվելն է, որը կարող է բերել ջերմային պայթյունի: Դրա հետեւանքով հնարավոր են ռադիոակտիվ արտանետումներ եւ տեղանքից բնակչության անհապաղ էվակուացիայի անհրաժեշտություն:

3. ԱԷԿ-ի շահագործման անվտանգության երաշխիքների բացակայությունը:

– Անվտանգության երաշխիքներ ողջ աշխարհում չկան: ՀԱԷԿ-ի երաշխիքները նույնն են, ինչ Վվեր-440 էներգաբլոկներով կազմված մյուս ԱԷԿ-ներում: Այս ռեակտորները ամենահուսալիներից ու անվտանգներից են:

4. Ֆրամատոմի հետազոտությունների հավաստիության մեջ ԱԷԿ-ի թերությունների շահարկումը ատոմային էներգետիկայի հակառակորդների կողմից:

– Ֆրամատոմի եզրակացությունները 1991 թ. կատարված հետազոտությունների հիման վրա ընդհանուր առմամբ դրական են: Հետազոտությունից հետո Ֆրամատոմը 1992 թ. դեկտեմբերին կտա իր լիարժեք հավաստիություն-եզրակացությունը ՀԱԷԿ-ի տեխնիկական վիճակի մասին, առաջարկներով հանդերձ:

5. Բնակավայրերի մոտիկությունը ԱԷԿ-ին:

– 1979 թ. ընդունված ԱԷԿ-ի սանիտարական կանոնների պահանջն են, որ ԱԷԿ-ի շինհրապարակի ընտրության ժամանակ հաշվի առնվի հետեւյալ պայմանը՝ 440 մՎտ եւ ավելի հզորության էներգաբլոկը պետք է գտնվի մեկ միլիոն եւ ավելի բնակչությամբ քաղաքներից 40 կմ-ից հեռու: ՀԱԷԿ-ը կառուցվել է մինչեւ այս կանոնների գործողության մեջ մտնելը:

6. Հայաստանի ԱԷԿ-ի սարքավորումների աշխատանքային ռեսուրսը սպառվելու է 3-4 տարուց:

– Ռեակտորները նախատեսված են 30 տարի աշխատելու համար, թիվ 1 էներգաբլոկն աշխատել է 12 տարի եւ ունի 18 տարվա ռեսուրս, թիվ 2-ը համապատասխանաբար 9 եւ 21 տարի: Սա վերաբերում է հիմնական սարքավորումներին:

7. ԱԷԿ-ի սարքավորումների հիմնական մասը գողացված է:

– Գողացված են հեռախոսներ, փոքր չափերի եւ հզորության էլեկտրական շարժիչներ, էլեկտրական սարքավորումներ, որոնք ատոմակայանի աշխատանքների անվտանգության վրա չեն ազդում:

8. Բացակայում է գլխավոր կոնստրուկտորի, գլխավոր նախագծողի, գիտական ղեկավարի եւ շահագործող կազմակերպության կարծիքը վերագործարկման մասին:

– Նշվածները պաշտոնապես չեն հայտնել իրենց կարծիքը, դրա համար նրանց չեն դիմել:

9. Հայաստանի ԱԷԿ-ի վերագործարկման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորման բացակայություն:

– Վերագործարկման որոշումից եւ Ռուսաստանի հետ միջկառավարական համաձայնագրեր կնքելուց հետո Ռուսաստանի ատոմային էներգիայի նախարարությունը պատրաստ է ստանձնել ՀԱԷԿ-ի շահագործող կազմակերպության ֆունկցիաները եւ պատասխանատվությունը: Նրանք կմասնակցեն ֆինանսավորմանն ու վարկավորմանը: Կօժանդակեն նաեւ միջազգային կազմակերպությունների օգնությունը, վարկերը, ՀՀ-ի բյուջեն:

10. ԱԷԿ-ների աշխատանքն ուղեկցվում է ռադիոակտիվ արտանետումներով, որն ազդելու է ազգի գենոֆոնդի պահպանման վրա:

– ԱԷԿ-ի շահագործման կեսդարյա փորձը ցույց է տալիս՝ դրանք շահագործման նախագծային ռեժիմներում ավելի քիչ ազդեցություն են թողնում շրջակա միջավայրի վրա, քան մազութով եւ քարածխով աշխատող ՋԷԿ-երը: ԱԷԿ-ներից ռադիոակտիվ արտանետումները զգալիորեն քիչ են, քան ՋԷԿ-երից: Գենոֆոնդի վրա ազդեցության մասին որեւէ պաշտոնական փաստաթուղթ չկա:

11. Խողովակաշարերի եւ սարքավորումների վրա կա մետաղի կոռոզիա:

– 1-ին կոնտուրի խողովակներն ու սարքավորումները պատրաստված են չժանգոտվող պողպատներից եւ կոռոզիայի ենթակա չեն: 2-րդ կոնտուրի սարքավորումների արտաքին մակերեւույթի վրա նկատվում են կոռոզիայի հետքեր: Դա վերացնելը դժվար չէ: Տուրբինների կոնդենսատորների հաստափեղների վրա կան կոռոզիայի առանձին օջախներ, վերագործարկումից առաջ նախատեսվում է մետաղի 100 տոկոս ստուգում եւ թերությունների վերացում:

12. Ռեակտորային բաժանմունքի վրա պաշտպանիչ գմբեթի բացակայություն:

– Նախագծով գմբեթ նախատեսված չէ, դրանք նոր նախագծերում են: ՀԱԷԿ-ի հերմետիկ գոտին նախատեսված է 1-ին կոնտուրի վթարները տեղայնացնելու համար: Գմբեթն անհրաժեշտ է մեծ տրամագծերի խողովակների վթարի ժամանակ ռադիոակտիվ նյութերի արտաքին միջավայր դուրս գալը կանխելու համար:

13. ԱԷԿ-ի խոցելիությունը հնարավոր դիվերսիաների դեպքում:

– Դիվերսիաներ եղել են միայն կառուցվող ԱԷԿ-ների վրա, մինչեւ այնտեղ միջուկային վառելիքի տեղադրելը աշխատող ԱԷԿ-ի վրա դիվերսիայի փաստ չկա, սակայն ԱԷԿ-ը հուսալիորեն պաշտպանելու անհրաժեշտությունը կա:

14. Հարեւանները եւ միջազգային կազմակերպությունները չեն համաձայնի ՀԱԷԿ-ի գործարկմանը, քանի որ չի համապատասխանում ժամանակակից նորմերին ու պահանջներին:

– Ժամանակակից նորմերը չեն տարածվում նախկին ԱԷԿ-ների վրա, ոչ մի պետություն եւ միջազգային կազմակերպություն իրավունք չունի միջամտել եւ մինչ այժմ այդ հարցով չեն դիմել:

15. Թափոնների վնասազերծման եւ տեղափոխման հարցը լուծված չէ:

– Թափոնները 3 տեսակի են՝ բարձր, միջին, ցածր ակտիվության: Բարձրը գոյանում է վառելիքային պատյանում եւ ԱԷԿ-ի տեխնոլոգիական համակարգում չի տարածվում, դրանք վերադարձվում են վերամշակող գործարան (Ռուսաստան): Միջինը ենթարկվում է խորը գոլորշիացման եւ պինդ մնացորդը հերմետիզացվում եւ պահվում հատուկ պահեստարաններում: Ցածրը, որ ստացվում է նաեւ այլ օբյեկտներում, թաղվում է ստորգետնյա հիդրոմեկուսացմամբ երկաթբետոնե երեսպատված պահեստարաններում, ՀԱԷԿ-ի տարածքում: Սա ժամանակավոր է, վերջնական գերեզմանոցի հարցը լուծված չէ:

16. ՀԱԷԿ-ի շահագործման անվտանգության նախագծային մակարդակը չի համապատասխանում ժամանակակից պահանջներին:

– Ժամանակակից նորմերը չեն տարածվում նախկինում կառուցված կայանների վրա:

17. Արարատյան դաշտավայրի գրունտային եւ ստորգետնյա ջրերի, ԱԷԿ-ի հրապարակի ստորերկրյա մեծ ջրավազանի ռադիոակտիվ վարակման վտանգը ԱԷԿ-ի վթարի դեպքում:

– Այդ տարածքում բացակայում են բնական մակերեւութային ջրեր, ստորգետնյա ջրերն անցնում են 95 մ-ից ավելի խորությամբ, ՀԱԷԿ-ի հարթակը տեղակայված է բազալտի եւ հրաբխային շերտի վրա, որը թույլ չի տա ռադիոակտիվ նյութերի տեղաշարժ, նստեցում եւ տարածում ջրային ավազանում:

18. ՀԱԷԿ-ի նախագծային սեյսմակայունությունը չի համապատասխանում ՀԱԷԿ-ի հրապարակի սեյսմիկության աստիճանին:

– Անհրաժեշտ է լուրջ հետազոտություններ անցկացնել սեյսմիկության աստիճանը պարզելու համար: Մինչեւ այժմ նրա սեյսմիկությունը չափվել է 12 բալանոց սանդղակով, որն ընդունված չէ միջազգային սեյսմոլոգիայում:

Վերջում ավելացվեց, որ ՀԱԷԿ-ի գործարկման համար կպահանջվեն 20 մլն դոլլար նախնական ծախսեր: ■

Գործարար կյանք

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԲԻԶՆԵՍՈՎ ԶԲԱՂՎԵԼԸ ԴԱՐՁԵԼ Է ԱՆՀՆԱՐ

Ձեռներեց մարդիկ հեռանում են հայրենիքից. ինչո՞ւ

Հանրապետության ձեռներեց մարդկանց միության նախագահ Համլետ Ասրյանը վերջերս գործարար նպատակներով այցելել էր Գերմանիա եւ Բելգիա: Ինչպես պարզեց, արդյունքները գոհացուցիչ են՝ ԳՖՀ-ի առեւտրական պալատների նախագահության նախագահ Ֆիլիպ գրաֆ ֆոն Վալդերդոլֆի հետ երկօրյա բանակցությունների ընթացքում քննարկվել են հնարավոր բոլոր այն տարբերակները, որոնց շրջանակներում Հայաստանի եւ Գերմանիայի գործարար մարդիկ կարող են համագործակցել: Կնքվել է նաեւ մտադրությունների համաձայնագիր:

Բրյուսելում նա հանդիպել է եվրոպական տնտեսական համագործակցության գործարար մարդկանց UNICE միության նախագահ Թադեուշ Զինկեւիչի հետ: Պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել որոշ տեխնիկական հարցեր լուծելուց հետո Հայաստանին այդ կազմակերպության շարքերն ընդունելու մասին:

Հաջողվել է կնքել նաեւ գործնական պայմանագրեր. Հայաստանում բելգիական «Դեսմես» ֆիրման գարեջրի, իսկ ֆրանսիական «Տեմիս»-ը՝ մրգերի չորացման եւ պահածոյացման գործարաններ կառուցելու պատրաստակամություն են հայտնել, սակայն...

– **Պարոն Ասրյան, մոտավորապես ե՞րբ կկարողանանք խմել «Դեսմես» ֆիրմայի գարեջուրը եւ համտեսել ֆրանսիական «Տեմիս»-ի չորացրած մրգերը:**

– Այդ հարցն անհրաժեշտ է ուղղել հանրապետության կառավարությանը, որտեղ գործարանների կառուցման նպատակով հողահատկացման մեր երկամյա վաղեմություն ունեցող խնդրանքին ցայսօր չեն բարեհաճում պատասխանել:

Մինչեւ այս պայմանագրերի կնքումը մենք այլ ֆիրմաների հետ էինք պայմանավորվել նմանատիպ ձեռնարկություններ կառուցելու համար: Բայց վերոհիշյալ պատճառով, երբ ժամկետները խախտվեցին, նրանք հրաժարվեցին իրենց մտադրություններից:

Վախենում եմ այս անգամ էլ նույն արդյունքին հասնենք:

– **Մեր նախորդ զրույցում հեշտ է արդյոք Հայաստանում բիզնեսմեն լինել հարցիս պատասխանեցիք, որ որոշակի օրենսդրական դաշտի բացակայությունը եւ ձեռներեցությունը խթանելու միտված արդեն ընդունված օրենքների անկատարությունը լուրջ խոչընդոտներ են ստեղծում գործարար մարդկանց առջեւ: Այդ օրվանից զգալի ժամանակ է անցել: Կա՞ն դրական փոփոխություններ:**

– Փոփոխություններ կան, բայց միայն դեպի վատը: Մեր վիճակը երբեք նախանձելի չես համարի: Եւ ցավոք սրտի պետք է հայտնեմ, որ ամեն կերպ Հայաստանի տնտեսական վիճակը բարելավել ձգտող գործարարներն այսօր ճարահատյալ թողնում են հանրապետության սահմանները եւ հայի տարաբախտ ճակատագրով մեկնում ուրիշ երկրներ՝ իրենց գործերն այնտեղ ծավալելու համար: Եւ բավականին հաջողությունների են հասել ԱՄՆ եւ ուրիշ այլ պետություններում:

Մեր ունեցած տվյալներով, այդ մարդիկ ստիպված հեռանալով իրենց հետ տարել են մոտ մեկ միլիարդի հասնող բանկային ռեսուրսներ:

– **Բացի հայտնի պատճառներից՝ ճանապարհների շրջափակում, էներգետիկ ճգնաժամ, ուրիշ էլ ի՞նչ գործոններ են նրանց հարկադրում ընտրել այլ երկրների տնտեսությունը:**

– Ամենաանտանելին այն է, որ վերջին 2-3 ամիսներին ձեռներեցները դարձել են իրավապահ մարմինների մշտական թիրախը: Հայաստանում ամեն մի շարքային քննիչ, որը ոչ մի պատկերացում չունի ժամանակակից բիզնեսի օրինաչափություններից, իրեն իրավունք է վերապահում կամայականորեն միջամտել գործարարների աշխատանքներին: Նման պայմաններում ազատ գործելու մասին խոսք անգամ լինել չի կարող, իսկ առանց նման հնարավորության ցանկացած բիզնես դատապարտված է կործանման:

Բացի այդ, առաջվա պես չկան ձեռներեցությանը նպաստող բանկերի մասին, բիզնեսի գաղտնիությունը պահպանելու կոչված, ներդրումները երաշխավորող եւ նման բազմաթիվ այլ օրենքներ:

– **Պետք է տեղեկացնեմ, որ Հայաստանի խորհրդարանում օրեր առաջ արդեն քննարկվել եւ առաջին ընթերցմամբ ընդունվել է «Հայաստանի բանկերի եւ բանկային գործունեության մասին» օրենքը:**

– Իսկ մենք՝ գործարար մարդիկս, տեղյակ էլ չենք ոչ այդ կարեւոր փաստաթղթի հաստատումից, ոչ էլ քննարկումներից:

Եւ քանի որ նույն մարդիկ են այդ օրենքն ընդունողները, ապա առանց կարդալու էլ վստահորեն կարող եմ ասել, որ դա էլ «Ձեռնարկությունների եւ ձեռնարկատիրական գործունեության մասին» օրենքի նման անիրագործելի է լինելու:

Պարզապես զարմանալի է, թե պատգամավորները, առանց շահագրգիռ կողմի մասնակցության, որոնք այդ օրենքներից հիմնական օգտվողները ու կիրառողները են լինելու, ինչպե՞ս են կարողանում օրինաստեղծ աշխատանքով զբաղվել:

– **Թեեւ դժվարությունները մեղմ ասած այնքան էլ դյուրամարս չեն, սակայն կարծեմ թե քիչ չեն նաեւ այն ձեռներեցները, որոնք շարունակում են գործել հանրապետությունում:**

– Մեծամասնության տրամադրվածությունը հեռանալն է: Պատճառների թվում, բացի ասվածից, պետք է նշել նաեւ ոչ բարենպաստ հասարակական կարծիքը: Տնտեսական ճգնաժամը եւ անընդհատ վատթարացող սոցիալական վիճակը աղքատության եզրին հասցված բնակչության մեջ ատելություն են առաջացրել համեմատաբար բարեկեցիկ կյանքով ապրողների նկատմամբ:

Նման տրամադրություններից օգտվելով այսօրվա չինովնիկները, որոնք արդեն նախկինի պես չեն կարողանում խաբելով ու վախեցնելով պոկել, դարձել են բիզնեսի ոխերիմ թշնամին եւ ավելի են սրում առանց այն էլ գագաթնակետին հասած լարվածության մթնոլորտը:

– **Նման իրավիճակից դուրս գալու ելք տեսնո՞ւմ եք:**

– Գործարարների մեջ իսկական հայրենասերները քիչ չեն: Եւ նրանք մեծ ջանքեր են գործադրում Հայաստանին օգնելու համար: Ներկա դրությամբ հանրապետություն ներդրումներ բերելու համար բազմաթիվ պայմանագրեր են կնքված, եւ արդեն բարձված վագոններ կան, սակայն ինչպես պաշտոնապես հայտնում են՝ ճանապարհները փակ են:

Ձեռներեցներն աշխատանքներ են տանում պարենը Աջարիայով, Թուրքիայով եւ Իրանով բերելու համար: Այդ խնդրում բազմաթիվ առաջարկություններ ենք արել կառավարությանը, սակայն դրանք եւս պատասխանի չեն արժանանում... Մենք ձեռքներս ծալած չենք նստում, խնդրում ենք, որ մեզ լսեն, հասկանան, միայն թե ամեն ինչ մնում է ձայն բարբառո յանապատի:

Ընդհանրապես ես եւ ձեռներեց մարդկանցից շատերը Հայաստանի համար զոհեցիկ եւ իրական շատ բաներ ենք երազում եւ ցանկանում ենք դրանք իրագործել, բայց այժմ ապագան միայն մռայլ գույներով է գծագրվում: Այնուամենայնիվ լավ օրերի հույսը չենք կորցնում:

Հարցազրույցը վարեց
ՀՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Մերձավոր Արեւելք

Ո՞ՒՐ ՀԱՍԱՎ ԱՐԱԲԱ-ԻՍՐԱՅԵԼԱԿԱՆ «ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ՆԱՎԸ»

Արաբա-իսրայելական խաղաղության բանակցությունների յոթերորդ փուլը նոյեմբերի 21-ին վերսկսվել էր Վաշինգտոնում զգուշավոր թերահավատության եւ որեւէ լուրջ առաջընթաց չակնկալելու մթնոլորտում, որը պայմանավորված էր ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրությունների հետ, որոնց պատճառով առժամանակ ընդհատվեցին երկկողմանի հանդիպումները: Իսկ նոյեմբերի 19-ին այս փուլը եւս ավարտվեց հոռետեսությամբ եւ ապարդյուն առանց որեւէ բեկում արձանագրելու: Բանակցող կողմերը միմյանց մեղադրեցին ձգձգողական կեցվածք որդեգրելու մեջ՝ սպասելով նորընտիր նախագահ Բիլ Քլինթոնի կողմից 1993 թ. հունվարին իշխանությունը ստանձնելուն: Այնուամենայնիվ սկզբունքորեն որոշվեց, որ նախքան այս թվականը Վաշինգտոնում կանցկացվի հերթական ութերորդ փուլը:

Երկխոսությունները դարձյալ կանգնեցին անանցանելի պատնեշի հանդիման, կրկին հուսահատական տրամադրություններ առաջացնելով մասնակիցների մոտ: Այդ են վկայում յոթերորդ փուլի արդյունքները գնահատելու նպատակով Վաշինգտոնում նոյեմբերի 20-ին արաբական պատվիրակությունների նախագահների տվյալները: Պաղեստինցիների ներկայացուցիչ Հայդար Աբդուլ-Շաֆին ԱՄՆ-ից՝ որպես համաժողովի գլխավոր հովանավորի պահանջեց *«անշփոթելի միջամտել եւ ճնշում գործադրել Իսրայելի վրա, որպեսզի նա ընդունի խաղաղության համաժողովի ելակետը, հատկապես ՄԱԿ-ի 242 բանաձեւը»*: Նա ավելացրեց, որ *«Իսրայելի առաջարկած անցումային ժամանակաշրջանի ինքը փաստորեն պաղեստինցիներից պահանջում է օրինականացնել բռնագրավումը»*: Հ. Աբդուլ-Շաֆին գտնում է, որ *«եթե ավելա փակուղին մնա եւ Իսրայելը պնդի իր դիրքորոշումը, ապա բանակցությունները կենթարկվեն դադարեցման վտանգին»*: Հայտնի է, որ այս երկու կողմերի միջեւ եղած հիմնական տարաձայնությունն այն է, որ պաղեստինցիները կառչում են ՄԱԿ-ի ընդունած բանաձեւերից, ըստ որոնց նրանք ունեն ինքնորոշման իրավունք ընդհուպ մինչեւ իրենց հողերի վրա սեփական պետականության ստեղծումը, որից հրեաները ամեն գնով փորձում են խուսափել, նրանց առաջարկելով լոկ վարչական իրավասություններ ինքնավարության շրջանակում:

Սիրիայի պատվիրակության նախագահ Մուաաֆաք Ալ-Ալլաֆը հայտարարեց, թե *«շղթայված ու մանց հույսերը կապված Իսրայելի նոր կառավարության կողմից Յ. Շամիրի քաղաքականության մեջ փոփոխություն կատարելու հետ»*: Նա գտնում է, որ *«մեծ տարբերություններ չկան նախորդ եւ ներկա իսրայելյան կառավարությունների թեզերի եւ կեցվածքների միջեւ»*: Մ. Ալ-Ալլաֆն ընդգծեց նաեւ, որ *«գլխավոր խոչընդոտն այն է, որ դեռեւս Իսրայելը մերժում է հեռանալ արաբական բոլոր գրավված հողերից»*: Իսկ Լիբանանի ներկայացուցիչ, դեսպան Սուհեյլ Շամմաս ասաց, թե *«Լիբանանի հարավից Իսրայելի չհեռանալու դեպքում իրավիճակն այնտեղ կշարունակվի մնալ պայթյունավտանգ»*: Ընդ որում Թել-Ավիվը իր զորքերի դուրսբերումը կապում է այնտեղից «ահաբեկիչների» հեռացման հետ, իսկ լիբանանցիները դա համարելով օրինական պայքար հանուն հայրենիքի ազատագրման, շարունակում են վտանգի տակ պահել Իսրայելի Հյուսիսային սահմանները ու բնակավայրերը: Հորդանանի պատվիրակության նախագահ Աբդուլ-Սալամ Ալ-Մաջալին իր հերթին հայտնեց, որ եթե պաղեստին-իսրայելյան ուղղությամբ առաջընթաց չկատարվի, ինչը կասկածում է, թե երկար կտեւեն մյուս ուղղություններով բանակցությունները:

Արաբների վերոհիշյալ մտավախություններն ու մեղադրանքները մեծ մասամբ արգասիք են հրեաների այն հայտարարությունների, որոնք կատարվել են ԱՄՆ-ի նախագահության ընտրարշավի ժամանակ Բ. Քլինթոնի կողմից եւ որոնք պատճառ դարձան Իսրայելի դիրքորոշման ավելի կարծրացմանը: Քլինթոնն իր ընտրարշավի ընթացքում տուրք տալով հրեական լոբբիին եւ հրեաների ձայների գերակշիռ ազդեցությանը, այնպիսի հակաարաբական հայտարարություններ արեց, ինչպիսիք են օրինակ *«Երուսաղեմն Իսրայելի միասնական մայրաքաղաքն է»*, *«Իսրայելն ԱՄՆ-ի ռազմավարական դաշնակիցն է եւ միակ ժողովրդավարական երկիրը տարածաշրջանում»*, *«Պաղեստինցիներն իրավունք չունեն որոշելու Իսրայելի ապագան»* եւ այլն: Այս ամենը ոգեւորության մեծ ալիքի բարձրացման առիթ հանդիսացան արաբական աշխարհի պետական եւ հասարակական շրջանակներում: Այս առումով «Ալ-Համադիս» արաբական շաբաթաթերթի քաղաքական մեկնաբաններից մեկը դիպուկ գրել է. *«Եթե Քլինթոնը կատարեց իր խոստումը Երուսաղեմ քաղաքը հրեականացնելու վերաբերյալ, ապա դա կնշանակի, որ ԱՄՆ-ը իր դեմ կթշնամացնի միլիոնավոր մուսուլմանների Ինդոնեզիայից մինչեւ Մարոկկո»*:

Սակայն համաձայն BBC-ի թղթակցի նոյեմբերի 9-ին ԱՄՆ-ից տված հաղորդագրության, նորընտիր նախագահը հավաստիացրել է, թե Միջին Արեւելքի հանդեպ եղած ամերիկյան քաղաքականությունը կընթանա իր այժմյան հունով: Իր հերթին ԱՄՆ-ի պետքարտուղարի միջինարեւելյան գծով օգնական Էդուարդ Ջերեջյանը՝ նույնպես փորձելով մեղմացնել արաբական մտահոգությունները, հակադիր կողմերին խնդրեց, որ նրանք չկասկածեն խաղաղության գործընթացի նկատմամբ եղած Վաշինգտոնի հեռանկարային հետեւողականությանը, եւ նրանց կոչ արեց չանհանգստանալ ամերիկյան անցումային ժամանակահատվածում: Ապա նրանց վստահեցրեց, որ խաղաղության գործընթացը կշարունակվի մնալ նաեւ նոր նախագահ Քլինթոնի առաջնային խնդիրներից մեկը:

Ըստ «Ալ-Համադիս» հանդեսում զետեղված մի հոդվածի, 1991 թ. մարտին ամերիկյան վարչակազմը կոնգրեսի հանրապետական եւ դեմոկրատ ղեկավարների հետ խորհրդակցելուց հետո որոշել է չորս նպատակներ, որոնք պետք է իրագործվեին միջինարեւելյան հրապարակում Ծոցի պատերազմից ի վեր: Դրանք են՝

1. Արաբա-իսրայելական խաղաղությունը:
2. Շրջանում զենքերի տարածման սահմանափակումը:
3. Ծոցի շրջանում անվտանգության նոր համակարգի ամրապնդումը:
4. Շրջանի բոլոր երկրների միջեւ տնտեսական համագործակցության հաստատումը:

Այս չորս սկզբունքները ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության լավատեղյակ աղբյուրներից մեկի բնութագրմամբ «անփոփոխելի օրենսդրություն են» եւ հաջորդ տարիներին կորոշեն իր երկրի քաղաքականությունը: Նույն աղբյուրն ավելացնում է, որ եթե այդ կետերի, մասնավորապես 2-րդի իրագործման ընթացքում շրջանի անվտանգությանը սպառնացող խախտումներ չկատարվեն արեւելքից (Իրան) եւ հյուսիսից (Ռուսաստան), ապա այդ «օրենսդրության» հիմնակետերը կմնան անփոփոխ եւ «պարտադիր» ԱՄՆ-ի ցանկացած վարչակարգի համար:

Բայց եւ այնպես, բոլոր այս հավաստիացումներից հետո եւ համաձայն նոյեմբերի 21–22-ի լրատվության, Թունիսում հաստատված պաղեստինյան ղեկավարությունը քննարկում էր ութերորդ փուլը մինչեւ հաջորդ տարվա հունվարի 20-ը հետաձգելու հարցը, երբ քիչ թե շատ ավելի կհստակվի ամերիկյան նոր վարչակազմի քաղաքականությունը: Համենայն դեպս, գաղտնիք չէ, որ նույն այս մտքերը կիսում են նաեւ մյուս արաբական մասնակիցները, ինչպես նաեւ հրեաները, որոնք նույնպես փորձառության բերումով համոզվել են, որ ընտրարշավի թոհուբոհում կատարված խոստումները մի բան են, իսկ դրանից հետո՝ այլ բան:

Շուրջ մեկ տարի է անցել այն օրվանից, երբ Մադրիդից ուղեւորվեց արաբա-իսրայելական «խաղաղության նավ»-ը եւ առայժմ հանգրվանելով յոթ նավահանգիստներում, նա դեռեւս կշարունակի նավարկությունն Ատլանտյան օվկիանոսի ալիքների միջով, ենթարկվելով դրանց տեղատվություններին ու մակընթացություններին, մինչեւ այն ժամանակ, երբ կհայտնվի Միջերկրական ծովի արեւելյան ափերում, ուր սուրբ քաղաք Երուսաղեմն է՝ աշխարհի հրեաների, քրիստոնյաների եւ մահմեդականների համընդհանուր սրբավայրը:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՎՍԵՍՅԱՆ

Պաղեստինցիները համաձայնության չեն եկել: «Ազատություն» կայանը հաղորդում է, որ Թունիսում գումարված խորհրդաժողովում պաղեստինյան տարբեր կազմակերպություններն ընդհանուր հայտարարի չեն եկել արաբա-իսրայելական բանակցություններում իրենց հետագա մասնակցության հարցի շուրջ: ■

Լուրերի Հոսք

Կատարն հրաժարվում է իր սպառնալիքներից

«Մոնտե Կառլո» ռադիոկայանը նոյեմբերի 23-ին հաղորդեց, որ Կատարը բոյկոտել է Ծոցի համագործակցության խորհրդի երկրների վերջերս կայացած ժողովները՝ պաշտպանության, ներքին գործերի, ֆինանսների եւ տնտեսության, ինչպես նաեւ նոյեմբերի 24-ին Աբու Դաբիում կայանալիք արտաքին գործերի նախարարների մակարդակով: Այս վերջին ժողովը պատրաստելու է այն փաստաթղթերը, որոնք ներկայացվելու են Աբու Դաբիում դեկտեմբերի 22-ին անցկացվելիք համագործակցության խորհրդի գագաթաժողովին: Կատարը բոյկոտեց խորհրդի ժողովներն այն բանից հետո, երբ Ալ-Դաուհան սպառնաց Կատար-Սաուդիա սահմանային անկավեճը հարթելու միջոցառումներ չձեռնարկելու դեպքում որոշակի քայլերի դիմել: Ընդ որում, Ծոցի արաբական որոշ երկրների կողմից կատարվել են միջնորդություններ երկու կողմերի տարաձայնությունները վերացնելու ուղղությամբ, որոնք սակայն ապարդյուն են անցել:

Դեմիրելը հող է նախապատրաստում զինված միջամտության համար

RFI կայանը հաղորդում է, որ պաշտոնական այցով Լոնդոնում գտնվող Թուրքիայի վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելը հայտարարել է, որ իր կարծիքով «միջազգային հանրությունը պետք է նախապատրաստվի այն բանին, որ նոր Հարավսլավիայի դեմ սահմանափակում գործադրվի»: Նոր Հարավսլավիայի ծովային շրջափակման գործողությունների ընթացքում կալանվել են մեկ սիրիական եւ մեկ էկվադորյան նավեր, սակայն դրանց վրա արգելված բեռներ չեն հայտնաբերվել:

Արաբա-իրանական հակասությունները խորանում են

Ինչպես հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը, Արաբական երկրների լիգայի նախագահ Իսմաթ Աբդուլ Մաջիդը հայտարարել է, թե «արաբական երկները պետք է համախմբեն իրենց ուժերն իրանական ծավալապաշտության դեմն առնելու համար»: Ըստ կայանի, հակաիրանական դիրքորոշումներով արդեն հանդես են եկել Ալժիրի, Թունիսի, Եգիպտոսի եւ Ծոցի արաբական երկրները: Եգիպտոսի նախագահ Հոսնի Մուբարաքը կոպիտ արտահայտություններ է թույլ տվել Իրանի հոգեւոր առաջնորդ Ալի Խամենեիի դեմ այն բանից հետո, երբ վերջինս Մուբարաքին որակել էր իբրեւ «մեծ շեյթանի» գործակալ: Իրանական «Թեհրան թայմս» թերթը մահվան դատավճիռ է կայացրել Եգիպտոսի նախագահի դեմ, հաղորդում է «Ազատություն» կայանը:

Արաբական երկրների ժողով Լիբանանում

Ընդառաջելով Լիբանանի նոր կառավարության հրավերին երեկ որոշվեց արաբական երկրների ժողով գումարել մայրաքաղաք Բեյրութում, նոյեմբերի 29–30-ը, արտգործնախարարների մակարդակով: Ժողովի հրավիրման նպատակն է Վաշինգտոնում նոր ավարտած արաբա-իսրայելական խաղաղության խոսակցությունների 7-րդ փուլից հետո որոշել հետագա անելիքները, նկատի ունենալով, որ այս խոսակցությունները մտել էին փակուղի: Կայանալու դեպքում նմանօրինակ ժողովն առաջինը կլինի Լիբանանում, 1975 թ. սկսված քաղաքացիական պատերազմից հետո:

Հակամարտության սկզբից 447 զոհ

Աբխազիայի առողջապահության նախարարության տվյալներով վրաց-աբխազական հակամարտության սկզբից մինչեւ նոյեմբերի 24-ը զոհվել են տարբեր ազգության 447 մարդ, վիրավորվել 1717-ը: Այս տվյալները չեն ընդգրկում այն զոհվածներին, որոնց մասին չի հաղորդվել բժշկական հիմնարկներ: ■

1992 թ. Ռուսաստանում 396 միլիոն տոննա նավթ

Ինչպես սպասվում է, 1992 թ. նավթի արդյունահանման ծավալը Ռուսաստանում կկազմի 396 միլիոն տոննա, որը 174 միլիոն տոննայով պակաս է 1988 թ. ձեռք բերած ամենաբարձր ցուցանիշից: Այդ մասին նոյեմբերի 23-ին Մոսկվայում բացված «Նավթային պաշարների կառավարում» միջազգային համաժողովում հաղորդեց փոխվարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը:

Հեռանկարում սպասվում է արդյունահանման ծավալի հետագա անկում, քանի որ Ռուսաստանի հանքավայրերի արտադրողականությունը հասել է ճգնաժամային վիճակի, նշեց նավթային արդյունաբերության «Մինտոպէներգո» կոմիտեի նախագահ Վիկտոր Օտտը:

Իրավիճակը կայունացնելու համար նախարարությունը մշակել է մինչեւ 2000 թ. այդ ճյուղի զարգացման ծրագիրը, ըստ որի նախատեսվում է շահագործման հանձնել 56 նոր հանքավայրեր:

Այդ գործում Ռուսաստանը հույս է դնում օտարերկրյա ֆիրմաների հետ համագործակցության վրա, նշեց Վիկտոր Օտտը: Մասնավորապես 1992 թ. 7 նավթահան միավորումներ ստորագրեցին 3053 նավթահոր վերականգնելու մասին 22 համաձայնագիր: Արդեն վերանորոգվել են դրանցից 300-ը: 1993–1994 թթ. Ռուսաստանում պետք է վերականգնվեն մոտ 12 հազար այժմ չօգտագործվող նավթահորեր: Որպես արդյունք 1993 թ. նախատեսվում է ստանալ լրացուցիչ 8 միլիոն տոննա նավթ, իսկ 1994 թ. 17 միլիոն տոննա: ■

Ռուսաստանում ոտնահարվում են մարդու իրավունքները

Մարդու իրավունքները ոտնահարվում են նախկին ԽՍՀՄ բոլոր հանրապետություններում, այդ թվում նաեւ Ռուսաստանում: Այդ մասին «ԻՖ»-ին հայտարարեց հայտնի իրավապաշտպան Վյաչեսլավ Բախմինը, որը գլխավորում է Դաշնակցային Ռուսաստանի միջազգային մարդասիրական եւ մշակութային համագործակցության դեպարտամենտը:

Նրա խոսքերով, *«միջազգային չափանիշներին համաձայն»* Ռուսաստանում ամենից հաճախակի ոտնահարվում են բանտարկյալների, զինծառայողների, ինչպես նաեւ փախստականների եւ բռնագաղթվածների իրավունքները:

Բախմինը նշեց, որ Ռուսաստանի իշխանությունները տեղյակ են այդ խախտումների մասին եւ ձգտում են *«բարելավել իրավիճակը»*:

Դիվանագետը գտնում է, որ չկա պետություն, ուր չխախտվեն մարդու իրավունքները: Եւ եթե իշխանություններն ընդունում են խնդրի գոյությունը եւ պատրաստ են հետեւել խորհուրդներին, ապա այդպիսի պետությունն արժանի է հարգանքի: *«Ռուսաստանը պատկանում է պետությունների երկրորդ տեսակին»*, նշեց նա: ■

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի Հոսք

Կահիրեն հեռացնում է Իրանի հավասարմասարին

Կահիրեում լույս տեսնող «Ռուզ Ալ-Յուսուֆ» պարբերական հանդեսը նոյեմբերի 22-ի իր համարում գրել է, թե Եգիպտոսի արտգործնախարարությունը անվտանգության մարմինների պահանջով ներկայումս քննարկում է Կահիրեում Իրանի հավասարմասարին հեռացնելու վերաբերյալ առաջարկությունը: Ըստ նույն աղբյուրի, հարցը բարձրացվել է այն բանից հետո, երբ փաստվել է նրա մասնակցությունը հետախուզական եւ բռնամական մի շարք գործերի՝ ընդդեմ Եգիպտոսի ազգային անվտանգության: Իսկ վերջերս Եգիպտոսի նախագահ Հոսնի Մուբարաքն Իրանին եւ արաբական որոշ երկրներին մեղադրել է Եգիպտոսում ծայրահեղականությանը եւ ահաբեկչությանը սատարելու մեջ:

Տաջիկստանի մայրաքաղաքի բնակիչներին սով է սպառնում

Եթե ամենամոտ ժամանակներս հակամարտ քաղաքական խմբավորումները չդադարեցնեն Դուշանբեն Ուզբեկստանի եւ ԱՊՀ այլ պետությունների հետ կապող երկաթգծի շրջափակումը, ապա Տաջիկստանի մայրաքաղաքի բնակիչներին սով կսպառնա: Այդ մասին նոյեմբերի 23-ին Խոջենդում տեղի ունեցող Տաջիկստանի խորհրդարանի նստաշրջանում հայտարարեցին Դուշանբեի պատգամավորները: Նրանց խոսքերով, արդեն իսկ այսօր 800 հազարանոց քաղաքի բնակիչներն զգում են սննդամթերքի, առաջին հերթին հացի եւ կարտոֆիլի պակաս: Տաջիկստանի խորհրդարանի նախագահ Իմոմալի Ռահմանովը հաղորդեց, որ Քուլյաբի զինված խմբավորումը պատրաստ է զենքը վայր դնել եւ դադարեցնել ռազմական գործողությունները, եթե նույն բանն անի մյուս կողմը, որը վերահսկում է Դուշանբեն: Այդ մասին խորհրդարանի նախագահին հայտարարեց Քուլյաբի ժողովրդական ճակատի ղեկավար Սանգակ Սաֆարովը: Ի. Ռահմանովը խորհրդարանին հաղորդեց, որ նոյեմբերի 25-ին նախատեսում է անցկացնել եւս մեկ հանդիպում հակամարտ կողմերի դաշտային հրամանատարների հետ:

Ընդդիմությունը պահանջում է անկախ Կաբարդա

Ինչպես հաղորդում է BBC կայանը, Կաբարդայի մայրաքաղաք Նալչիկում ընդդիմությունն իր գումարած խորհրդաժողովում պահանջել է իրականացնել Կաբարդայի լիակատար անկախացմանն ուղղված համապատասխան քայլեր:

ԱՄՆ-Թուրքմենստան. համագործակցության հեռանկարներ

ԱՄՆ նախկին պետքարտուղար, «ԱՄՆ-ԱՊՀ» բիզնեսմենների ասոցիացիայի նախագահ Ալեքսանդր Հեյգի, ամերիկյան MIC ֆիրմայի պրեզիդենտ Մայքլ Անսարիի եւ Թուրքմենստանի նախագահ Սափարմուրադ Նիյազովի զրույցի ժամանակ քննարկվել է ճարտարական գործարանների համատեղ կառուցման հարցը: Այդ մասին նախնական պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել:

Կալինինգրադից նամակ Դուդաեւին

Օրերս Չեչնիայի նախագահին այսպիսի նամակ է ստացել. «Սիրելի Ջոխար Դուդաեւ: Չեչնիայի եւ Ռուսաստանի բնակչության «գլխաքանակի» կրճատումը թույլ չտալու նպատակով եւ փախուստի տեղերի առկայությամբ ձեզ հրավիրում ենք աշխատելու Կալինինգրադի Անմիջական գաղափարների համաշխարհային բանկում: Բանկի կառուցվածքի, նպատակների եւ գործունեության մասին տեղեկատվությունն ուղարկում ենք: Ուղարկեք ձեր պատասխանը: ԱԳՀԲ պրեզիդենտ Միխայիլ Կրասնոշչեկով»:

Մշակույթ

Հովհաննես Չեքիջյանի երգչախմբի հյուրախաղերը Թբիլիսիում

Դժվար օրեր է ապրում այսօր Վրաստանը: Թշվառություն, սրընթաց աճող գներ, պատերազմ: Այնուամենայնիվ, ինչպես ասացին մեզ այնտեղ, իրենք որոշեցին նախաձեռնել այս մեծ համերգաշարը՝ *«ժողովրդին մի փոքր ուժի բերելու եւ թույլ չտալու մոռանալ, որ արվեստը գոյություն ունի, եւ այն պետք է օգնի ապրել ու հաստատել»:*

Մեկ շաբաթ առաջ սկսվեցին Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախմբի ամենամոտ «արտասահմանյան» հյուրախաղերը Թբիլիսիում: Երգչախմբի ելույթներն այս քաղաքում միշտ էլ անցել են հաջողությամբ, եւ այս անգամ էլ բացառություն չէր: Չնայած տոմսերի բարձր գներին (100–250 ռուբլի), դահլիճում չկար եւ ոչ մի ազատ տեղ:

Վրաստանի ազգային սիմֆոնիկ նվագախմբի նվագակցությամբ եւ մեր երգչախմբի կատարմամբ ներկայացվեցին Մոցարտի ու Վերդիի «Ռեքվիեմ»-ները եւ Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիան՝ համամարդկային հնչեղության գործեր, որոնք կատարվել, լսվել ու վերլուծվել են բազմաթիվ անգամ, սակայն միշտ խորհելու եւ նորովի ընկալելու հնարավորություն են տվել, երբ կատարվել են ստեղծագործական մեծ կարողություններ ունեցող կոլեկտիվների եւ յուրովի մեկնաբանության իրավունքը վաստակած դիրիժորների կողմից: Իրավամբ այդ թվին դասելով մաեստրո Հովհաննես Չեքիջյանին պետք է ասել, որ նրան այս անգամ եւս հաջողվեց ամբողջականորեն ու անկրկնելի ներկայացնել «Ռեքվիեմ»-ների վեհ ու գնացող երաժշտությունը, լարվածության մեջ պահել ունկնդրին: Երբ մաեստրոյին ներկայացնելու կարիքը մեր երաժշտասեր հասարակայնությունը չունի, ապա կուզեի ծանոթացնել մյուս դիրիժորին, որը նվագախմբի եւ երգչախմբի կատարմամբ հնչեցրեց Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիան: Հիշեցնենք այդ տաղանդավոր երաժշտի անունը՝ Դավիդ Դե Պինո Կլինգե: Ընդամենը 33-ամյա այս դիրիժորը Պերուի քաղաքացի է, սակայն ապրում է Գերմանիայում եւ ստիպված է լինում անընդհատ կտրել մայրցամաքները, աշխատելու պերուական, գերմանական, իտալական, իսկ այս անգամ նաեւ վրացական նվագախմբերի հետ: Առաջին հայացքից Դե Պինո Կլինգեի երիտասարդ տարիքը կարող է կասկած հարուցել Բեթհովենի հզոր ու ամենակատարվող ստեղծագործության մեկնաբանության իրավունքի առումով: Մեղմ չթաքցնեմ, իմ պատկերացմամբ, Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիան պետք է ղեկավարեր ճերմակահեր, ակադեմիական արտաքինով դիրիժոր: Սակայն երբ նվագախմբի առջեւ կանգնում է երիտասարդ, գրեթե պատանի, եւ իր բարձրագույն պրոֆեսիոնալիզմով, ստեղծագործության բացարձակ իմացությամբ, ինչու չէ, նաեւ սեփական ձեռագրով իրեն է ենթարկում նվագախումբը, ոչ մի պահ չկտրելով կապը նաեւ երգչախմբի հետ, ապա պետք է համաձայնել՝ Դե Պինո Կլինգեն անկասկած ունի մեկնաբանության իր իրավունքը: Երիտասարդ դիրիժորի երաժշտականությունը ու արտիստիզմը գերում են ունկնդրին, թույլ չտալով նրան հայացքը կտրել Դե Պինո Կլինգեի ձեռքերից: Նրա մեկնաբանությամբ բեթհովենյան երաժշտության գերմանական ռոմանտիզմին ու հզորությանն ավելացել էր լատինամերիկյան տաքարյունությունն ու զգացմունքայնությունը: Ինձ հետ զրուցելիս Դավիդ Դե Պինո Կլինգեն կատակով ասաց, թե Երեւան մեկնելու իր նպատակը ոչ այնքան համերգն է, որքան Հայաստանը տեսնելու ցանկությունը: Այսօր դիրիժորի ցանկությունն իրականացավ, վաղը կիրականանա նաեւ հայ երաժշտասերներինը՝ թբիլիսյան մեծ համերգաշարը տեղափոխվում է Երեւան, եւ նոյեմբերի 25-ին Հայաստանի պետական երգչախումբը եւ Վրաստանի ազգային սիմֆոնիկ նվագախումբը Պինո Կլինգեի ղեկավարությամբ կկատարեն Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիան, իսկ 26-ին եւ 27-ին՝ Վերդիի «Ռեքվիեմ»-ը Հովհաննես Չեքիջյանի ղեկավարությամբ:

ԱՆԴՐԵԱՍ ԱՆԹԱՆԵՍՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հաղթանակները դժվար են տրվում

Դեբրեցենում անցկացվող Եվրոպայի առաջնության երրորդ տուրում մեր գրոսմայստերները մրցում են Հունգարիայի երկրորդ հավաքականի հետ (տանտերերին ավանդույթի համաձայն լրացուցիչ թիմ հայտավորելու իրավունք է վերապահվում):

Չորսժամյա պայքարից հետո ոչ-ոքի ավարտվեցին առաջին երկու խաղատախտակների վրա անցկացվող հանդիպումները: Հաջողություն կնքեցին Վահանյանն ու Սախը, Պինտերն ու Հակոբյանը: Լպուտյան-Հորվաթ պարտիայում խճճված իրավիճակ էր, իսկ Մինասյանն առավելություն ուներ Տոնաիի հետ մենամարտում:

Մեր շախմատիստուհիներին բաժին էր ընկել Ադրբեջանի հավաքականը: Հովհաննիսյանը տանուլ տվեց Կադիմովային, իսկ Ասլանյանի հանդիպումը Վելիխանլիի հետ հիմնական ժամանակում չէր ավարտվել:

Դեբրեցենի մրցաշարի մամուլի կենտրոնից մեզ հայտնեցին երկու տուրերի որոշ մանրամասներ: Հունաստանի հետ մրցախաղում, որը Հայաստանի հավաքականը շահել էր 2,5:1,5 հաշվով, հաղթական միավորը բերել էր Հակոբյանը, իսկ Մինասյանը ոչ-ոքի էր խաղացել:

Հայաստան-Իսլանդիա մրցախաղում (2:2) Վահանյանը տանուլ է տվել Հյարդարսոնին, Լպուտյանը խաղը շահել է Օլաֆսոնից: Հակոբյանը ոչ-ոքի է խաղացել Պետերսոնի, Մինասյանը՝ Ստեֆանսոնի հետ, կանանց մրցաշարում անգլիացիների հետ հաջողությամբ ավարտված մենամարտում Ասլանյանը պարտություն է կրել, իսկ Հովհաննիսյանը հասել է կարեւոր հաղթանակի:

Գ. Հ.

Ամենաբարձր վարձատրվող մարզիկները

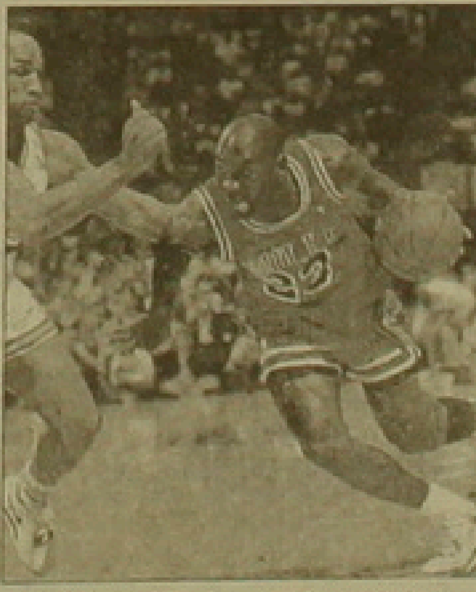

Ամերիկյան «Ֆորբս» հանդեսն ամեն տարի հրապարակում է աշխարհում ամենաբարձր վարձատրվող 40 մարզիկների ցանկը: Եթե անցյալ տարի այդ ցանկի մեջ մտնելու համար մարզիկի նվազագույն վաստակը պետք է կազմեր տարեկան 3.9 միլիոն դոլլար, ապա այս տարի դա կազմում է 4.6 միլիոն: Ինչպես միշտ բասկետբոլը եւ թենիսը ցանկում զբաղեցնում են տեղերի մեծ մասը: Առաջին անգամն է, որ ցանկը գլխավորում է ոչ թե բռնցքամարտիկ, այլ բասկետբոլիստ, դա Մայքլ Ջորդանն է: «Չիկագո բուլզ»-ի առաջատար մարզիկը 1992 թվականին վաստակած 36 միլիոն դոլլարից 20-ը ստացել է ամերիկյան ընկերություններից: Գովազդային եկամուտների համեմատությամբ նրա աշխատավարձը (3.9 միլիոն դոլլար) թվում է ավելի քան համեստ: Նույնը կարելի է ասել բռնցքամարտիկ Էվանդեր Հոլիֆիլդի մասին, որը հայտնվել է երկրորդ տեղում: Այս տարի ստացած 28 միլիոն դոլլարից նա միայն մեկ միլիոնն է վաստակել ռինգում: 22 միլիոն դոլլար ցուցանիշով երրորդ տեղն զբաղեցրած ավտոարշավորդ Այրտոն Սեննան դրանով պետք է մխիթարվի «Ֆորմուլա 1» մրցածրում աշխարհի չեմպիոնի կոչումը կորցնելուց հետո: Նրան հաջորդում է իր մրցակից Նայջել Մենսըլը (14.5 միլիոն):

Հունգար թենիսիստուհի Մոնիկա Սելեշը ցանկում լավագույն ցուցանիշն ունեցող առաջին կինն է: 8.5 միլիոն վաստակով նա զբաղեցնում է 10-րդ տեղը:

1992 թվականի ամենաբարձր վարձատրված 40 մարզիկների ցանկում բացակայում է բռնցքամարտիկ Մայք Թայսոնը: 1990 թվականին ցանկը գլխավորած Թայսոնը ներկայումս վեց տարվա բանտարկության է դատապարտված բռնաբարության համար: ■

Ֆիլիպ Մորիսի բրիջի մրցաշար

Նոյեմբերի 21-ին Երեւանի ճարտարագիտական համալսարանի մարզադահլիճում կայացավ Ֆիլիպ Մորիս ֆիրմայի ամենամյա համաժամանակյա զուգային մրցաշարը: Հայ բրիջիստներն ուրախ էին, որ ընդարձակ (մրցաշարի ժամանակ ուսանողները բասկետբոլ էին պարապում, եւ նրանց աղմուկը խանգարում էր), «լավ» դահլիճում է անցկացվում մրցաշարը, եւ շնորհակալ էին ճարտարագիտական համալսարանի մարզական ակումբի տնօրեն Ս. Մեհրաբյանին, որն ի տարբերություն այլ վայրի ղեկավարների կարողացել էր համարձակություն գտնել խրախուսելու բրիջ թղթախաղի սիրահարներին:

Թեեւ բրիջը մարզաձեւ է, բայց շատ ղեկավարներ վախենում են մոլախաղին աջակցելու մեղադրանքներից: Օրինակ, բարձր պաշտոն ունեցող մի բրիջիստ կտրականապես հրաժարվեց նայել հեռուստատեսության մարզական բաժնի հեռուստախցիկին: Մինչդեռ Հայաստանի Հանրապետությունում ամերիկյան դեսպանատան պաշտոնյաները հպարտանում են եւ հարգանք ու մեծարանք վաստակում բրիջ խաղալու ունակությամբ:

Ինչիջիայլոց, ներկա դրությամբ Հայաստանում լավագույն ամերիկյան բրիջիստը դեսպանի պաշտոնակատար Թոմ Փրայսն է, նա շատ է հպարտանում ու դրանով մասնաճում իր կարողությունը, եւ նրա աշխատակիցները դրա համար նույնպես մեծ հարգանք են տածում նրա նկատմամբ: Ասույց կարելի է ասել, որ արտասահմանում պաշտոնն ինչքան բարձր է, այնքան լավ բրիջիստ է, եւ հակառակը: Հայաստանում եւ Վրաստանում Ֆիլիպ Մորիս ֆիրմայի ներկայացուցիչ Արմեն Մարտիրոսյանը դժգոհ էր, որ իր հզոր ֆիրմայի կազմակերպած մրցաշարն անցկացվում է այդքան անշուք պայմաններում: Ելույթ ունենալով մրցաշարից առաջ նա հայտնեց, որ հաջորդ տարի պետի վարձվի օպերայի թատրոնի դահլիճը եւ մրցաշարը պետք է հեռարձակի հեռուստատեսությամբ: Այնուհետեւ նա մրցաշարի մրցանակային հիմնադրամին նվիրեց 50 դոլլար: Եւս 10 դոլլար նվիրեց Երեւանի «Յունիտեխ» ֆիրման: Եւ այդպես մրցանակային հիմնադրամը կազմեց 60 դոլլար եւ 3500 ռուբլի:

Մրցաշարն անցավ մեծ վերելքով: 28 մասնակիցներից 20-ը մրցանակներ ստացան: Երեւանյան փնջում հաղթողների պատվանդանին կանգնեցին Մ. Ահարոնյան – Ա. Զելենկո (69 տոկոս) եւ Լ. Միրզախանյան – Գ. Ղազարյան զույգերը: Նրանք պարգեւատրվեցին 50 դոլլարով, որ արտասահմանում չնչին մրցանակ է (որտեղ սահմանված է 1000-10000 դոլլար), բայց Հայաստանում... ինքներդ դատեք:

ԴԱՎԻԹ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Աշխարհի լավագույն թենիսիստը պարտվում է

Մայնի Ֆրանկֆուրտում ավարտվեց թենիսի միջազգային խոշորագույն մրցաշարը, որին մասնակցում էին աշխարհի 8 ուժեղագույն պրոֆեսիոնալ թենիսիստները:

Վերջին ժամանակներս ստվերում գտնվող Բորիս Բեկերը կրկին ստիպեց խոսել իր մասին: Գերմանացի հանրաճանաչ թենիսիստը եզրափակիչում 3:0 հաշվով (6:4, 6:3, 7:5) հաղթեց աշխարհի թիվ մեկ ռակետին՝ Ջիմ Կուրյեին (ԱՄՆ):

Նյու Յորքում տեղի ունեցող կանանց ուժեղագույն մրցաշարում, որի մրցանակային հիմնադրամը 3 միլիոն դոլլար է, եզրափակիչ են դուրս եկել Մոնիկա Սելեշը (Հարավսլավիա) եւ Մարտինա Նավրատիլովան (ԱՄՆ):

Զուգախաղերում գլխավոր մրցանակին արժանացան Արանտա Սանչես (Իսպանիա) ու Հելենա Սուկովան (Չեխո-Սլովակիա): ■

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

Երգիծանք

Խոհուբոհ կամ գրառումներ առօրյա մտմտուքներից

❖ Հայաստանը բուժվեց կարմրուկից: Մնաց, որ բուժվի դասարկ աղիքների ոլորումից:

❖ Պատերազմական ռեժիմին անցնելու կապակցությամբ Ռազմիկ անունը կրող անձանց խնդրվում է ներկայանալ կառավարությանը բարձրաստիճան պաշտոն ստանալու համար: Վրեժ, Մարտիկ, Նապոլեոն, Պայքար անունները կրող անձինք իրավասու են բողոքարկելու այդ որոշումը:

❖ Ագրարային նորաստեղծ կուսակցության հետ տնտեսաքաղաքականության մրցության մեջ մտնելու համար առաջարկվում է հիմնել ծանր ու թեթեւ արդյունաբերության, ինչպես նաեւ առեւտրական կուսակցություններ:

❖ Գրպանահատների դեմ պայքարելու լավագույն ձեւը ծակ գրպաններ ունենալն է:

❖ Ընտանիքի երջանկության երկրորդ կարեւոր նախապայմանն այն է, որ ամուսինները լինեն գործընկերներ:

❖ Ամեն ջարդված շիշ տեսնելիս՝ խորհում եմ՝ լի՞քն էր, թե դատարկ:

❖ Լա՞վ էր, թե՞ վատ, որ բնակչությանը փոխարինեց գործազրկությունը:

❖ Լինելով խիստ բյուրոկրատացված, հրաժարվում ենք կնքել մեր մահկանացուն:

❖ Ապացուցվեց, որ առանց սիրո կյանք չկա, քանի որ առանց հացի, առանց ջրի, առանց գազի, առանց հոսանքի, առանց եւ այլնի կյանք լինում է:

❖ Վերջին իրադարձությունների կապակցությամբ Մանվել Մենենգիշյանին առաջարկում ենք երգել՝ «Եղբայրության արդյունքները»:

Բոհեմավարի՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ծրգան

ԲԱՔՈՒՆ ՄԵՂԱԴՐՈՒՄ Է ՄՈՍԿՎԱՅԻՆ

Ադրբեջանի պետական հանձնաժողովը, որը հետաքննում է 1991 թ. նոյեմբերի 20-ին Լեռնային Ղարաբաղում աղետի ենթարկված Ми-8 ուղղաթիռի գործի հանգամանքները, գտնում է, որ այն վայրէջք է կատարել, իսկ նրա մեջ գտնվող բարձրաստիճան պաշտոնյաները գնդակահարվել են: Այդ մասին նոյեմբերի 22-ին Ադրբեջանի հեռուստատեսությամբ հայտարարեց հանձնաժողովի ներկայացուցիչ Շահման Հուսեյնովը: Նա այդ ողբերգությունը բնութագրեց որպես *«Մոսկվայի կողմից ծրագրված եւ իրականացված քաղաքական հանցագործություն»*: Նախկին ԽՍՀՄ ներքին գործերի ներկայացուցիչների վարկածով, վատ եղանակային պայմաններում ուղղաթիռը բախվել է սարին, սակայն Բաքվում այդ ողբերգությունն ընդունվեց որպես դիվերսիա: Զոհվել է ավելի քան 20 մարդ, որոնց թվում էին Ադրբեջանի պետքարտուղարը, պետխորհրդականը, դատախազը, փոխվարչապետը, Լեռնային Ղարաբաղի իրավապահ մարմինների ղեկավարները, ԽՍՀՄ երկու ժողովրդական պատգամավոր, Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի ՆԳՆ ներկայացուցիչները, զինվորականներ, այդ թվում ԼՂԻՄ-ի հատուկ շրջանի պարետ Ն. Ժինկինը, լրագրողներ:

Ս. Հուսեյնովը հիմնավորեց Ադրբեջանի պետական հանձնաժողովի տեսակետը մասնավորապես նրանով, որ ուղղաթիռի բեկորները գտնվում էին այնպիսի տարածության վրա, որտեղից հնարավոր է միայն գետնի վրա պայթյունի դեպքում: Ս. Հուսեյնովն ասաց, թե ուղղաթիռը պայթեցվել է ուղեւորներին կողոպտելուց, գնդակահարելուց եւ նրանց դիակներն այրելուց հետո: Միեւնույն ժամանակ, պնդում է նա, ողջ են մնացել խորհրդային բանակի երկու բարձրաստիճան գեներալներ, որոնց դիակները չեն հայտնաբերվել ուղղաթիռի բեկորների մեջ:

Ս. Հուսեյնովի կարծիքով, այդ եզրակացությունը հաստատվում է նաեւ նրանով, որ Մոսկվան հրաժարվեց Բաքվին հանձնել ուղղաթիռի «սեւ արկղը», որի մեջ դրված ժապավենն իբր այրվել է: Ս. Հուսեյնովը Մոսկվայի փորձագետների այդ եզրակացությունը «ծիծաղելի» անվանեց:

Իր հերթին պետական հանձնաժողովի նախագահ, խորհրդարանի ղեկավարի տեղակալ Թամերլան Կարաեւը հայտարարեց, թե այդ *«աննախադեպ գործողությունը նպատակ ուներ կոտրել ադրբեջանական ժողովրդի կամքը, պետական գործիչների զանգվածային սպանությամբ անզորության եւ դատապարտվածության գաղափար ներշնչել հասարակ մարդկանց, քաոս եւ խռովություն սերմանել Ադրբեջանում»*: ■

Հս. Կովկաս

Սերգեյ Շախրայ. Կովկասում 4 հիմնական ապակայունացնող գործոններ

Երբ մոտ ժամանակներս հաջողվի խուսափել նոր առճակատումներից, հնարավոր կլինի Հյուսիսային Օսիայում եւ Ինգուշեթիայում դուրս գալ ճգնաժամից, «ԻՖ»-ի թղթակցին հայտարարեց փոխվարչապետ Սերգեյ Շախրայը:

Շախրայը մասնակցում է Ռուսաստանի հանրապետությունների ղեկավարների խորհրդին, որը երեքշաբթի օրը Մոսկվայում Բորիս Ելցինի նախագահությամբ սկսեց իր աշխատանքները: Շախրայը, որի ելույթը սպասվում է, տեսնում է 4 հիմնական ապակայունացնող գործոն. պատանդների, փախստականների, զինված խմբավորումների հարցերը եւ, ինչպես նշեց նա, *«զենքի սարը»*: Շախրայը նշեց, որ Հյուսիսային Օսիայում եւ Ինգուշեթիայում կան ազդեցիկ քաղաքական ուժեր, որոնք *«չեն բավարարվել առաջին արյունահեղությամբ»*: ■

«Ֆիրմա-ՌԱ»-ն վաճառում է տեխնիկական պարաֆին 35 տոննա:
Զանգահարել մինչեւ ժամը 18-ը 56-24-36, ժամը 18-ից հետո՝ 55-69-92 համարով:

Լուրերի Հոսք

Ատամանը ներողություն է խնդրում

Նոյեմբերի 23-ին կազակների համախմբության զորքի ատաման Վլադիմիր Գրոմովը տեղական հեռուստատեսությամբ ներողություն է խնդրել նախօրեին Կրասնոդարի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի հանրակացարաններում տեղի ունեցած կռվի համար: Վ. Գրոմովը պաշտոնից ազատեց Եկատերինբուրգի բաժնի ատաման Պյոտր Մուժիկովին եւ հրամայեց զորքի ղեկավար կառույցներին աջակցել իրավապահ մարմիններին միջադեպը հետաքննելու եւ մեղավորներին պատժելու գործում: Կոնֆլիկտի պատճառն այն էր, որ կազակները որոշել էին անձնագրային ռեժիմի ստուգումներ անցկացնել ուսանողական հանրակացարաններում, ուր նրանց տվյալներով Անդրկովկասից եկվորներն անկարգություններ են թույլ տալիս: Գիշերային այդ ստուգման հետեւանքով ծեծի են ենթարկվել մի քանի մարդ, այդ թվում նաեւ աֆրիկյան երկրներից ժամանած ուսանողներ: ■

Տաջիկստանում դադարեցվել է փոստային առաքումների ընդունումը

Անորոշ ժամկետով Տաջիկստանի փոստային բաժանմունքները դադարեցրել են ծանրոցների, փաթեթների ընդունումը եւ փոստի առաքումը ԱՊՀ երկրներ: Դա պայմանավորված է երկաթգծերի շրջափակման հետ, հաղորդեցին հանրապետության կապի նախարարությունում: Ներկա պահին Դուշանբեի կապի բաժանմունքներում կուտակվել է մոտ 4 հազար ծանրոց, վերջին 6 ամիսների ընթացքում փոստի աշխատողներին հասցվել է 35 միլիոն ռուբլու վնաս:

Շատ աշխատողներն անբախտ են

«Յուրոպիեն» թերթի տվյալներով, Եվրոպայում ամենաերկար աշխատանքային ժամերը Պորտուգալիայում, Չեխո-Սլովակիայում, Հունգարիայում եւ Լեհաստանում են (8 ժամից ավելի), իսկ ամենակարճը՝ Մեծ Բրիտանիայում եւ Իռլանդիայում (6.5 ժամ): Հնարավոր է, որ այդ պատճառով չեխերի քառորդ, լեհերի երրորդ եւ հունգարացիների 2/5 մասը իրենց անբախտ են համարում:

Որքա՞ն կարժենա լերին

Ինչպես հայտնել է Վրաստանի վարչապետ Թենգիզ Սիգուան, ֆրանսիական մի ֆիրմա 2,5 մլն. դոլլարով տպում է վրացական 10, 50, 100, 500, 1000, 2500, 5000 արժողությամբ դրամանիշներ՝ լերի, որոնց վրա պատկերված են վրաց թագավորներ, թագուհիներ, մշակույթի ականավոր գործիչներ: Լերիները, Սիգուայի խոսքերով, բարձրորակ կլինեն, պաշտպանական մի քանի աստիճանով: Լերի բառի ծագումնաբանությունն ազգային է, օգտագործվել է Շոթա Ռուսթավելու կողմից:

«Պեպսիկո»-ն վնասներ է կրում

«Պեպսիկո» ընկերությունը, որը 20 տարի է աշխատում է նախկին խորհրդային շուկայում, անցյալ տարի առաջին անգամ եկամուտներ չունեցավ: «Մոսկոու նյուս» թերթը հայտնում է, թե ընկերության ղեկավարության կարծիքով դա պայմանավորված է նախկին ԽՍՀՄ տարածքում տեղի ունեցող գործընթացներով:

Մի՞թե

Իսրայելն Ադրբեջանին «Սթինգեր»-ներ է վաճառում

Իսրայելն սկսել է զենք մատակարարել Ադրբեջանին, Բաքվից հայտնում է արեւմտյան լրագրող Ջեյմս Դորսին: Նրա հոդվածը տպագրվել է ռուս-ամերիկյան «We/Мы» թերթի նոյեմբերի 21-ի համարում: Այլ զենքերի թվում Թել-Ավիվը մատակարարում է նաեւ ամերիկյան «Սթինգեր» հրթիռներ եւ կապի ժամանակակից սարքավորումներ:

Վկայակոչելով Ստամբուլի եւ Վաշինգտոնի աղբյուրները, հեղինակն այս մատակարարումները կապում է Դավիթ Քիմխեի Ադրբեջան կատարած այցելության հետ, որը նախկինում եղել է Իսրայելի ԱԳՆ գլխավոր տնօրենը, իսկ մինչ այդ՝ Իսրայելի «Մոսսադ» հետախուզական վարչության պետի տեղակալը: Քիմխեն հայտնի է նաեւ Իրանգեյթին իր անմիջական մասնակցությամբ:

Թուրքիայի պաշտոնական անձինք հույս են հայտնել, որ ադրբեջանի իրական հաղթանակը կհամոզի Իսրայելի կառավարությանը, որ նրանք ավելի ակտիվ մասնակցություն ցուցաբերեն շրջանի ճակատագրի նկատմամբ: Այսօր Ադրբեջանում ապրում են մոտ 40 հազար հրեաներ: Հայտնի է, պնդում է հեղինակը, որ նրանք պայքարում են ադրբեջանական կողմում եւ արդեն զոհեր են ունեցել: Շուշիում զոհված 25-ամյա Ալբերտ Լորանի թաղմանը մասնակցել են 2000-ից ավելի մարդիկ, այդ թվում՝ կառավարության անդամներ: ■

Սագարեջոյում Վրաստանի գվարդիականների հետ բախման ժամանակ 9 զոհ

Ինչպես «ԻՖ»-ին հայտնեցին Վրաստանի ՆԳՆ լրատվական կենտրոնում, երկուշաբթի օրը Թբիլիսիից 50 կմ հեռավորության վրա գտնվող Սագարեջո շրջկենտրոնում բախում է տեղի ունեցել բնակիչների եւ Վրաստանի գվարդիականների միջեւ: Փոխհրաձգության հետեւանքով զոհվել են 9 մարդ, կան վիրավորներ:

Ինչպես հայտնեցին ՆԳՆ լրատվական կենտրոնում, գվարդիականներն այդ շրջանում պայքարում են ավազակային խմբավորումների դեմ:

Բարի գալուստ

ՄԵՏՐՈ

Հայաստանի Գեղագիտական կենտրոնի «ՄԵՏՐՈ» թատրոնը բացում է իր առաջին թատերաշրջանը եւ հրավիրում է ձեզ դիտելու

նոյեմբերի 25, 26, 27

Ա. ԱՂԱՍԱՐՅԱՆԻ

«Ուիլլի, Թիթի, Չիգ եւ երեքն էլ մի աղջիկ» (դրամա 2 գործողությամբ)

28, 29

Հ. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆԻ (ԱՄՆ)

«Եւ երկինքեն երեք աթոռ ինկավ» (ֆարս 2 գործողությամբ)

28, 29

Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ

«Տերն ու ծառան» (մյուզիքլ երեխաների համար)

Ներկայացումները՝

Սպասում ենք ձեզ ամեն օր, բացի երկուշաբթի օրերից, ժամը 18:00-ին, հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Գ. Նժդեհի հրապարակ, մետրոյի տարածք: Հեռ. 42-27-42: Երեւանի մետրոն ձեզ արագ եւ անվճար տեղ կհասցնի: Տոմսերը կարող եք գնել թատրոնի տոմսարկղում:

Ոտքերդ խերով լինի:

Գեղարվեստական ղեկավար ՎԻԳԵՆ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

Գլխավոր ռեժիսոր ՆԻԿՈԼԱՅ ԾԱՏՈՒՐՅԱՆ

Ֆրանսերենը 150 ժամում

Ֆրանսիական կազմակերպությունն առաջարկում է ֆրանսերենի ինտենսիվ դասընթացներ:
Ձեր հարցերին կպատասխանենք ամեն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժամը 11:00-17:30: Դասերն սկսվում են դեկտեմբերի 1-ին: Հեռ. 56-64-84:

REGION RHÔNE-ALPES

FRANCE - FORMATION

PUBLISET

Ուշադրություն

«Ամարանս» ֆիրման առաջարկում է 21-րդ դարի անասնակեր՝ ամարանտի սերմը: Ձեռք բերելով սերմը, դուք հնարավորություն կստանաք աճեցնել այնպիսի անասնակեր, որն իր հատկություններով եւ բերքատվությամբ մի քանի անգամ գերազանցում է բոլոր անասնակերերի տեսակները: Վաճառվող սերմը ստացված է Հայաստանի պայմաններում եւ, ի տարբերություն դրսից բերված սերմի, լրիվ հարմարվում է մեր բնակլիմայական պայմաններին: Մեկ հեկտարին պահանջվող սերմաքանակի գինը կազմում է 800 ռ., իսկ տեխնոլոգիայի նկարագիրը՝ 200 ռ.:

Ցանկություն հայտնողներին դիմել հետեւյալ հեռախոսահամարներով՝

Երեւանում՝ 27-08-41

Էջմիածնում՝ (8.259) 5-82-25:

Արտակարգ դրության ռեժիմը հետաձգվում է

Ռուսաստանի կազմի մեջ մտնող հանրապետությունների ղեկավարների խորհրդի նիստի մասնակիցները կողմ արտահայտվեցին, որ օս-ինգուշական կոնֆլիկտի գոտում հայտարարված արտակարգ դրության ռեժիմը երկարացվի եւս մեկ ամսով:

Նրանք աջակցեցին նաեւ նախագահ Բ. Ելցինի առաջարկությանը, որի համաձայն Հյուսիսային Կովկասում պայմանագրային հիմքի վրա կստեղծվեն ռուսաստանյան բանակի առաջին կազմավորումները, թվով 100 հազար մարդ: Նիստում ելույթ ունեցավ օս-ինգուշական կոնֆլիկտի գոտու ժամանակավոր վարչակազմի ղեկավար Սերգեյ Շախրայը: Նրա խոսքերով, պատանդների փոխանակումը փաստորեն դադարեցվել է, *«տեղի է ունենում պատանդների առեւտուր»*:

Խորհրդի անդամները համաձայնվեցին, որ անհրաժեշտ է ձեռնարկել ամենավճռական քայլերն ապօրինի զինված կազմավորումները զինաթափելու համար: ■

Դիզելային վառելանյութ գազի դիմաց

Ինչպես հայտնի դարձավ «Նոյյան տապան» գործակալությանը, ամեն տարի Իրանն Ադրբեջան կարտահանի 300 միլիոն խորանարդ մետր գազ 100 հազար տոննա դիզելային վառելանյութի դիմաց: ■

«ԻՆԿՈ» բաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղ

«Ինկո» բաժնետիրական բանկի Հայաստանի մասնաճյուղը Հայաստանից Ուկրաինա դրամական փոխանցումները կատարում է 2-3 բանկային օրում:

Ցանկացողները դիմեն հետեւյալ հասցեով՝ Երեւան, Վռամշապուհ արքայի (Ամիրյան) փող. 2/8, 19 սենյակ, հեռ. 56-37-25:

Եգոր Յակովլեւը կազատվի «Օստանկինո» հեռուստաընկերության ղեկավարի պաշտոնից

Ռուսաստանի նախագահի մամուլի քարտուղար Վյաչեսլավ Կոստիկովը երեքշաբթի օրը կայացած բրիֆինգում հայտարարեց Եգոր Յակովլեւին «Օստանկինո»-ի ղեկավարի պաշտոնից հեռացնելու հնարավորության մասին: Կոստիկովի խոսքերով, դրա պատճառը Ռուսաստանի հանրապետությունների ղեկավարների խիստ դժգոհությունն է:

Հանրապետությունների ղեկավարների հանդիպման ժամանակ նրանցից ոմանք խիստ քննադատեցին «Օստանկինո»-ի կողմից ազգամիջյան բախումների լուսաբանումները: Այդ հարցը բարձրացրել էր Հյուսիսային Օսիայի ղեկավար Ախսարբեկ Գալազովը:

Կոստիկովի խոսքերով, Բորիս Ելցինը հայտարարել է, թե նոյեմբերի 24-ին կստորագրի Ե. Յակովլեւին պաշտոնից ազատելու հրամանը: ■

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխաւոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարուածը
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան 23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Տպաքանակ 20 000. Պատվեր 1589. Ստորագրված է տպագրության 24.11.1992

digitised by A.R.A.R.@